

Egri Törvényszék útján

Tisztelt Kúria!

Alulírott **Társaság a Szabadságjogokért** (1136 Budapest, Tátra utca 15/b., képviselő: dr. Kapronczay Stefánia ügyvezető igazgató) felperes meghatalmazott jogi képviselőnk (dr. Hüttl Tivadar ügyvéd, 1136 Budapest, Tátra u. 15/b.; huttl@tasz.hu; fax: 279-0755) útján a dr. Péro Albin jogtanácsos által képviselt **Heves Megyei Rendőr-főkapitányság** (3300 Eger, Eszterházy tér 2., törvényes képviselő: Czinege László rendőr dandártábornok megyei főkapitány) alperes ellen személyiségi jogsértés megállapításáért folyamatban lévő, közérdekű igényérvényesítés alapján indult polgári peres eljárásban a Debreceni Ítéltábla mint fellebbviteli bíróság által hozott **Pf.I.20.006/2016/5. számú**, 2016. április 20. napján átvett ítélettel szemben törvényes határidőben az alábbi

felülvizsgálati kérelmet

terjesztem elő a Pp. 272. § (1) bekezdése alapján.

Kérem, hogy a T. Kúria – tekintettel arra, hogy a másodfokú ítélet jogszabálysértő - az ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján egészében helyezze hatályon kívül és ahelyett hozzon a jogszabályoknak megfelelő új határozatot a felperes valamennyi kereseti kérelmének helyt adva.

Ennek megfelelően kérem, hogy a T. Kúria

1. **állapítsa meg** az elsőfokú ítélet vonatkozó rendelkezésével összhangban, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyöngyöspatán tartózkodó, a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület, a Véderő és a Betyársereg tagjaival szembeni közbiztonságvédelmi tevékenysége során elmulasztott intézkedéseivel zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat [rég. Ptk. 84.§ (1) a) pont];
2. **állapítsa meg**, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat [rég. Ptk. 84.§ (1) a) pont];
3. **állapítsa meg** az elsőfokú ítélet vonatkozó rendelkezésével összhangban, hogy az alperes a 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat, valamint **állapítsa meg**, hogy az alperes a 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott, a romákkal szembeni visszaélészerű szabálysértési eljárási gyakorlatával zaklatásban is részesítette a gyöngyöspatai roma közösséget, és ezáltal megsértette az egyenlő bánásmódhoz való jogukat [rég. Ptk. 84.§ (1) a) pont];
4. **tiltsa el** az alperest a további jogsértésektől [Ptk. 84.§ (1) b) pont, 2000/43/EK tanácsi irányelv 15. cikk];

5. **kötelezze** az alperest, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül dolgozzon ki stratégiát a szélsőséges szervezetek cigányellenes megmozdulásainak rendőrszakmai kezelésére és azt eligazításon ismertesse az alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok és rendőrőrsök vezetőivel, továbbá a stratégia szükség esetén történő alkalmazása vonatkozásában dolgozzon ki ellenőrzési mechanizmust, továbbá a stratégiát és az ellenőrzési mechanizmust tartalmazó dokumentumokat küldje meg felperesnek azok vezetői jóváhagyásától számított 15 napon belül; **kötelezze** az alperest továbbá arra, hogy mind a megalkotott stratégiát, mind annak szükség esetén történő alkalmazására vonatkozó ellenőrzés megállapításait tartalmazó jelentéseit belső intranet rendszerén tegye megismerhetővé az állomány számára [Ptk. 84.§ (1) b) és d), 2000/43/EK tanácsi irányelv 15. cikk];
6. **kötelezze** az alperest arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül eligazításon hívja fel az alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok és rendőrőrsök vezetőinek figyelmét a szabálysértési eljárási gyakorlat kapcsán az egyenlő bánásmód megtartásának követelményére, az etnikai profilalkotás alapjogsértő mivoltára, **kötelezze** továbbá az alperest arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónapon belül dolgozzon ki ellenőrzési mechanizmust arra vonatkozóan, hogy az alárendelt rendőrkapitányságok illetve rendőrőrsök állományának szabálysértési bírságolási illetve feljelentési gyakorlata során betartásra kerül-e az egyenlő bánásmód követelménye etnikai szempontból, és évente végezzen ennek alapján ellenőrzést, továbbá ennek megfelelően az ellenőrzés megállapításairól szóló jelentéseit évente tegye megismerhetővé az állomány számára belső intranet rendszerén és azokat hozza nyilvánosságra honlapján [Ptk. 84.§ (1) b), c) és d) pont, 2000/43/EK tanácsi irányelv 15. cikk];
7. **kötelezze** az alperest, hogy a Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő állomány tagjai számára az ítélet jogerőre emelkedését követő egy éven belül két napon az Egyenlő Bánásmód Hatóság által biztosított szakemberek által tartott érzékenyítő és antidiszkriminációs előadásokon (egy napon kétszer 3 óra) való részvételt írjanak elő [Ptk. 84.§ (1) b) és d) pontok, 2000/43/EK tanácsi irányelv 15. cikk];
8. **kötelezze** az alperest arra, hogy saját honlapján tegyen közzé a Törvényszék ítéletének a jogsértést megállapító és a jogsértéstől eltiltó, valamint további objektív szankciókat tartalmazó rendelkezését, **kötelezze** alperest arra is, hogy az ítélet ezen rendelkezéseit 15 napon belül írásban közölje a Magyar Távirati Irodával. [Ptk. 84.§ (1) c) pont, 2000/43/EK tanácsi irányelv 15. cikk];

Indokolás

I. A felülvizsgálat alapja: jogszabálysértő, alkotmányos alapjogokat sértő ítélet

I.1. A felülvizsgálat alapja

Felperesi álláspont szerint a perben született másodfokú ítélet összefoglalva az alábbiak miatt jogszabálysértő:

1. **A Debreceni Ítéltábla ítélete alapjogsértő**, vagyis közvetlenül a perbeli időben hatályos Alkotmány következő rendelkezéseit sérti: 2. § (1), 7.§ (1), 8. § (1), 40/A. § (2), 54. § (1), 54. § (2), 55. § (1), 70/A. § (1)-(2). A másodfokú bíróság elmulasztotta a perben rendkívüli fontossággal bíró, az Európai Emberi Jogi Bíróság (továbbiakban: EJEB) által jóváhagyott (ld. Vona kontra

Magyarország), a Magyar Gárda feloszlataásáról döntő, a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott (Kfv.X.37.783/2009/6.) Fővárosi Ítéltábla ítéletéből (5.Pf.20.783/2009/7.) valamint alkotmánybírósi határozatokból és az EJOB gyakorlatából egyenesen következő, a **rendőrség alapjogvédelmi kötelezettségét és az etnikai alapon megfélemlített közösség tagjai alapjogvédelmét megalapozó joggyakorlat** követését.

2. **A másodfokú ítélet a perben felmerült alapjogokat szabályozó törvényeket, illetve nemzetközi egyezményeket implementáló jogszabályokat is sért:** sérti többek között az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.) 10.§ és 19.§-ait, a perben alkalmazandó régi Ptk-t, az 1969. évi 8. tvr-rel kihirdetett, a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ Egyezményt, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Római Egyezményt (1. Cikk, 3. Cikk, 5. Cikk, 8. Cikk, 14. Cikk, 17. Cikk), sérti továbbá a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényt (Rtv.) 2. § (1), 13. § (1)-(2) bekezdéseit, a gyülekezési jogról szóló 1989. évi II. törvény (Gytv.) 2.§ (3), 14. § (1) szakaszait, a perben alkalmazandó, a polgárorségről szóló 2006. évi LII. tv. preambulumát továbbá a törvény 2.§ 3.§ (2) bekezdéseit.
3. **A másodfokú bíróság súlyosan megsértette indokolási kötelezettségét:** az elsőfokú ítélet történeti tényállását elfogadva, az elsőfokú ítélet kereseti kérelmeknek helyt adó jogi következtetéseivel gyökeresen ellentmondó következtetésre jutott anélkül, hogy eltérő következtetéseikhez a történeti tényálláshoz mérhető indokolást társított volna. Esetenként pedig a történeti tényállással logikailag ellentmondó, kirívóan ésszerűtlen következtetésekre jutott, továbbá számos, a perben felmerült, a fellebbezésben is megjelölt bizonyítékot ignorált [Pp. 220. § (1) d.) pont] A BH1999. 44. értelmében „*a felülvizsgálati eljárásban nincs helye felülmérlegelésnek, a bizonyítékok ismételt egybevetésének és értékelésének. Jogszabálysértést a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes mérlegelése alapozhat meg.*” A bizonyítékok téves értékelése miatt a **jogerős határozat megváltoztatására** vagy hatályon kívül helyezésre van lehetőség a joggyakorlat szerint (Lásd: Pfv.I.21.177/2009/6.; Pfv.IX.21.317/2009/7.; Pfv.VIII.21.843/2009/5.). Az Ítéltábla kirívóan okszerűtlen módon hagyta figyelmen kívül az elsőfokú bíróság által megállapított jogsértéseket megalapozó bizonyítékokat annak ellenére, hogy a történeti tényállást helyesnek találta. Ezért szükség van arra, hogy a felperes ezekre a bizonyítékokra röviden utaljon felülvizsgálati kérelmében és szükséges, hogy ezeket a Kúria döntése meghozatala során értékelje.
4. **A másodfokú ítélet a felperes valószínűsítési kötelezettségét a 2. és 3. kereseti kérelem vonatkozásában jogsértő módon, az Ebktv. 8. § és 19.§ -ait,** továbbá a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló **2000/43/EK EU tanácsi irányelvet (2000. június 29.) megsértve értelmezte, továbbá súlyosan megsértette ekörben is indokolási kötelezettségét.**
5. Az Ítéltábla **nem bírálta el** az felperesnek az elsőfokú határozattal szemben előterjesztett fellebbezésének a 2. számú valamint a 3. számú kereseti kérelmek zaklatás jogcímre alapozott részét [Pp. 3. § (2) bekezdés és 253. § (1) és (3) bekezdések].
6. A másodfokú ítélet továbbá több helyen **iratellenes:**

- Iratellenes az ítélet tábla megállapítása a „*bejegyzett, törvényesen működő szervezetek*” (10. old. utolsó bek.) kapcsán: a Gyöngyöspatán a perbeli első időszakban megjelent szervezetek közül egyedül a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesületet (a továbbiakban: SZJPE) jegyezte be a bíróság, a Betyársereget és a Véderőt nem, ezeknek nem volt, illetve ma sincs jogi személyisége. Az elsőfokú történeti tényállás fentieknek megfelelően kizárólag a SZJPE bírósági bejegyzéséről tartalmaz adatokat.
- A SZJPE feloszlata tárgyában az ügyészség keresete alapján indult polgári per a jelen felülvizsgálattal támadott másodfokú ítélet meghozatalakor már nem volt folyamatban, vagyis ezzel kapcsolatosan téves ténymegállapítást tesz az ítélet (másodfokú ítélet, 13. old. 4. bek.). Az elsőfokú ítéletben megállapított történeti tényállás tartalmazza, hogy az egyesületet a Szegedi Ítélet tábla jogerősen feloszlatta (ld. elsőfokú ítélet, 9. old. 4. bek.), a Szegedi Ítélet tábla jogerős ítéletét (Pf.II.20.444/2014/8.) 2014. október 8-án hirdette ki.
- A 2011. március 6-i gyöngyöspatai rendezvény során a másodfokú ítélet értelmében történtek rendőri intézkedések (14. old., 4. bek.). Ezzel szemben az elsőfokú ítélet által megállapított történeti tényállásban az alperes által becsatolt bizonyíték (Luzsi István rendbiztos által készített 10.030-1838/2011/ált. sz. jelentés) alapján egyértelműen megállapításra került, hogy „a rendezvényen rendőri intézkedésre egyáltalán nem került sor” (ld. I. fokú ítélet 8. old. 1. bek.)
- A másodfokú ítélet szerint a településen a per tárgyává tett időszakban a jogvédő szervezetek jelenlévő képviselői nem kezdeményeztek konkrét jogsértésekre hivatkozva büntető vagy szabálysértési eljárásokat (14. old. 6. bek.). Felperes osztja az elsőfokon eljáró bíróság álláspontját, hogy e kérdéskörnek nincs jogi relevanciája az ügyben (ld. 32. old. 1. bek.), ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy ez a megállapítás is iratellenes. A keresetlevélhez 7. számon csatolt, 2011. szeptember 27-én nyilvánosságra hozott gyöngyöspatai árnyékjelentés (27. old.) szerint felperes négy gyöngyöspatai roma sértett képviselőjében tett feljelentést közösség tagja elleni erőszak büntette miatt, és ez szerepel az 5. sz. felperesi előkészítő iratban is. Felperes ezen túl a jelen per alapjául szolgáló jogi eszközt, a közérdekű igényérvényesítést választotta az egyes ügyek és ügyfelek képviselője helyett, mert ez a leghatékonyabb jogi eszköz a gyakorlatban megnyilvánuló, nagy számú embert sújtó tiltott hátrányos megkülönböztetéssel szemben.

I. 2. Alapjogot sértő ítélet egy 'par excellence' alapjogi ügyben

A perben érvényesített **egyenlő bánásmódhoz való jog** adott jogviszony tekintetében nem pusztán polgári jogi értelemben vett személyiségi jog, hiszen nem mellérendelt jogalanyok közötti jogvitáról van szó, hanem **közvetlenül az Alkotmányból eredő alapjog**. Az **alapjog megsértéséért** a felperesi kereset értelmében az **alperes mint állami hatóság**, mint az állami erőszak-monopólium letéteményese **felelős**.

A T. Kúria előtt fekvő ügy tehát egy **tisztán alapjogi jellegű ügy**, amely nem bírálható el pusztán a polgári jogi személyiségi jogi szabályok és joggyakorlat alapján: **a perben a bíróságnak alapjogi bíráskodást kell végeznie**, a perben alkalmazandó valamennyi jogszabály értelmezése során az Alkotmányt kell alkalmaznia, és szükségszerűen alkalmaznia kell bizonyos **alapjogi követelményeket**. Az alapjogi követelmények pedig végső soron az alkotmány általános alapjogi klauzulájából erednek [ld. az elsőfokú bírósági ítéletben hivatkozott Alkotmány 8. § (1) bekezdését]. Ilyen alapjogi követelmény, hogy a perben alkalmazandó **valamennyi jogszabályt az alapjogokra tekintettel kell értelmeznie** és alkalmaznia a bíróságnak. Ennek elmulasztása az érintett alapjogot figyelmen kívül hagyó, végső soron alapjogot sértő ítélet meghozatalához vezet, ahogy ez történt a Debreceni Ítéltábla perben hozott ítélete esetében. A másodfokú bíróság nemcsak érdemben, de még formálisan is elmulasztotta az Alkotmányt alkalmazni – hiszen egyetlen hivatkozást nem tesz sem az Alkotmányra, sem nemzetközi egyezményben vállalt alapjogi elköteleződésre. További alapjogi követelmény, hogy **az alapjogok** – így az emberi méltóság és az egyenlő bánásmódhoz való jog - **gyakorlásának korlátozására** csak akkor kerülhet sor, ha azt mások alapvető jogainak érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme szükségessé teszi. **Alapjogok korlátozása esetében** pedig a bíróságnak végig kell vezetnie a szükségességi és arányossági tesztet. További alapjogi követelmény, hogy a bíróságnak minden alapjogról szóló norma interpretációja során az alapjog tartalmát és garanciáit szabályozó rendelkezéseket **kiterjesztően**, míg a korlátozó rendelkezéseket **megszorítóan** kell értelmeznie.

Felperesi álláspont szerint az elsőfokú bíróság kereseti kérelmeknek helyt adó ítéleti indokolása megfelel az alapjogi bíráskodás követelményeinek, ezzel szemben a másodfokú bíróság ítélete sérti az alkotmányos alapjogokat.

II. Az alperes mulasztásaival megvalósult zaklatás (1. kereseti kérelem) ellentmondó bírósági megítélése, a 'Magyar Gárda ítélet' relevanciája

Az 1. kereseti kérelem arra irányult, hogy a bíróság állapítsa meg: az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban megsértette a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal, hogy a Gyöngyöspatán tartózkodó, a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület, a Véderő és a Betyársereg tagjaival szembeni közbiztonság-védelmi tevékenysége során elmulasztott intézkedéseivel zaklatásban részesítette őket [régi Ptk. 84.§ (1) a) pont]. Felperes álláspontja szerint az alperes emberi méltóságot sértő magatartást valósított meg azzal, hogy alapjogvédelmi kötelezettségét megsértve nem lépett fel az etnikai alapú megfélemlítéssel szemben, és ezzel hozzájárult a gyöngyöspatai romákkal szemben kialakult támadó, ellenséges, megfélemlítő, megalázó, megszegyenítő környezet kialakításához. Az alperes e mulasztásai – mivel etnikai alapú megfélemlítéssel kapcsolatosak voltak - szükségszerűen összefüggtek a gyöngyöspatai romák védett tulajdonságaival (nemzetiségi hovatartozás, bőrszín) [Ebktv. 10.§, 8.§ c) e] .

II.1. Az 1. kereseti kérelemmel kapcsolatos történeti tényállás - összefoglaló

Miután az Ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg (9. old. 5. bek.), a jogerős ítélet részét képezi az elsőfokú ítélet teljes történeti tényállása (2-15. old.) valamint a másodfokú ítélet indoklásának legelején található rövid történeti összefoglalás (1. old. utolsó bek.).

A jogerős ítéleti tényállás értelmében megállapítható, hogy:

- **Szélsőséges, cigányellenes szervezetek** (SZJPE, Véderő, Betyársereg) 2011. március 1-től heteken át megfélemlítették a helyi roma lakosságot etnikai hovatartozásuk alapján (kifejezetten a „cigánybűnözés” miatt mentek Gyöngyöspatára és célzottan, válogatás nélkül a helyi romák magatartását ellenőrizték, követték), és a helyi romák egyértelműen **cigányellenesnek érzékelték** e szervezetek magatartását. A hetek át tartó megfélemlítésből fakadó feszültség tömeges összetűzésben eszkalálódott 2011. április 26-án.
- A SZJPE számos, külsődlegesen érzékelhető illetve köztudomású körülmény folytán **a laikus számára a Magyar Gárdához köthető volt** (részben azonos alapítói tagság, azonos vezetők, tagok által kiakasztott Gárda zászló Juhász Oszkár helyi jobbikos politikus erkélyére, hasonló egyenruha), de ettől eltekintve is **tagjai militáns magatartást tanúsítottak** („járőrözés” címén csoportosan alakzatban vonultak, meneteltek, énekeltek heteken keresztül). A történeti tényállás említi (7. old, 2 bek.), hogy 2011-ben László Attila, a Gárda korábbi Békés megyei kapitánya volt a SZJPE vezetője, de elmulasztja megemlíteni, de a felperes bizonyította a perben (ld. 2013. okt. 29-i előkészítő irathoz csatolt, a tárgyaláson levetített videófilm), hogy Kiss Róbert, a SZJPE „Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő egysége vezetője” (ld. elsőfokú ítélet, 3-4. old.) korábban szintén a Magyar Gárda egyik megyei kapitánya volt. (A Gárda feloszlásáról szóló Fővárosi Ítéltábla ítélete is említi nevét). Továbbá, az ítéleti tényállás nem említi, hogy a perben tett tanúmeghallgatása során Juhász Oszkár elmondta, hogy – miután észlelte az erkélyére kiakasztott Gárda zászlót – nem tartotta szükségesnek annak eltávolítását (88. sz. jegyzőkönyv, 7. old. 4. bek.).
- **Az alperes a SZJPE tagjaival szemben egyetlen szabálysértési eljárást sem kezdeményezett, egyetlen előállításra nem került sor a gyöngyöspatai „járőrözéssel” összefüggésben. A Betyársereg és a Véderő tagjaival szemben összesen két alkalommal került sor rendőri intézkedésre szabálysértés vagy bűncselekmény miatt a két hónapos időszak során** (ld.: a Betyársereg egy tagjának előállítása 2011. március 11-én, a Véderő nyolc tagjának előállítása 2011. április 22-én, elsőfokú ítélet 10. old. alja, 11. old. teteje).
- A SZJPE, bár alapszabálya szerint (ld. elsőfokú ítélet 3. old.) pártoktól függetlenül működött, a helyi Jobbik hívására, annak hathatós közreműködésével jelent meg a településen, majd 200 fővel biztosította a „cigányterror ellen” tartott Jobbik tüntetést 2011. március 6-án.

Az első- és másodfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy e kereseti kérelem vonatkozásában felperes sikeresen tett eleget valószínűsítési kötelezettségének. A felperesnek az Ebktv.19. § szerint nem kell a védett tulajdonság és a hátrány közötti ok-okozati összefüggést valószínűsíteni, ekörben az alperesre hárul a kimentési bizonyítási kötelezettség.

II. 2. Alapjogvédelmi kötelezettség az etnikai megfélemlítéssel szemben

A perbeli első időszakban (2011. március 1. - május 1.) az elsőfokú ítélet vonatkozó megállapításával egyezően a **felperesi álláspont** az volt, hogy az alperes alapjogvédelmi kötelezettségét megszegve elmulasztotta a gyöngyöspatai romák alapjogainak - szabadsághoz és biztonsághoz való jogá, az embertelen bánásmód

tilalma, az egyenlő emberi méltóságnak és az abból eredő magánszféra védelméhez való jog - védelmét a paramilitáris szervezetek rasszista indíttatású, hetekig tartó megfélemlítésével szemben. **Az alperes pozitív alapjogvédelmi/intézményvédelmi kötelezettsége** az említett alapjogokkal összefüggésben a rendőrségnek az Alkotmányban [40/A. § (2) bekezdés] és a rendőrségi törvényben [1.§, 2.§ (1) bekezdés] meghatározott feladataiból, valamint az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata alapján fennáll, ahogy ezt már keresetlevelünkben (16-17. old.) is kifejtettük. [ld. pl. 53/2009. (V.6.) AB hat. 1/2013. (I.7.) AB hat., illetve az EJEK számos ítélete, pl. a Magyar Gárda felosztatását jóváhagyó Vona kontra Magyarország ítéletben az EJEK hivatkozta a *Refah Partisi and Others v. Turkey* ügyben megállapítottakat: „103. A Bíróságnak az az álláspontja, hogy az állam ezen preventív intervenciók jogköre összhangban áll az Egyezmény 1. Cikke alapján a Szerződő Államokra háruló azon pozitív kötelezettséggel is, amely szerint a Szerződő Államoknak a joghatóságuk alatt álló minden személy számára biztosítaniuk kell az Egyezményben meghatározott jogokat és szabadságokat. Ez a kötelezettség nemcsak az állam képviselői terhére róható cselekményekből vagy mulasztásokból fakadó, és nyilvános létesítményekben előforduló beavatkozásokra, hanem a nem állami entitások magánszemélyei terhére róható beavatkozásokra is vonatkozik.”]

Az alperes az említett alapjogok védelmére irányuló kötelezettségének megsértésével összefüggésben a gyöngyöspatai roma lakosok egyenlő emberi méltóságát is sértette, és ez a magatartása fenntartotta, fokozta a szélsőséges szervezetek megjelenése által kialakult megfélemlítő, ellenséges, megszegyenítő környezetet a településen. Ily módon az alperes megvalósította az Ebktv. 10. § szerinti zaklatás tényállását.

Felperesi álláspont szerint **az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a megállapításra, hogy „a 2011. március hó 1. napja és 2011. május hó 1. napja közötti időszakban az alperest pozitív tartalmú kötelezettség is terhelte a perbeli jogviszonnyal összefüggésben, alkotmányos kötelezettsége volt, hogy a nem vitásan megfélemlített roma közösség tagjait meg is védje.”** (23. old. 1. bek.) „A törvényszék jogi álláspontja szerint az alperes ezen alapjogvédelmi kötelezettségének akkor tudott volna eleget tenni, ha teljeskörűen feltárja azt a jogi környezetet, a nemzeti jog és a közösségi jog által biztosított jogi környezetet, amelyben ténylegesen is teljesíteni tudja alapjogvédelmi kötelezettségét.” (26. old. 4. bek.)

Ezt követően az elsőfokú bíróság – helyesen – kiemelt bizonyítékként értékeli az alperes perbeli időszakban volt rendőr-főkapitányának, Ormossi Attilának a tanúvallomását (28-29. old.). A rendőr-főkapitány tanúvallomásában egyrészt az elsőfokú ítélet szerint is „elszólta” magát, hiszen maga is Magyar Gárdának nevezte a SZJPE-t (28. old. 1. bek.), ami bizonyítja, hogy nemcsak a helyi romák és a közvélemény, vagyis a laikusok gondolták „gárdistáknak” az egyesület tagjait, hanem maga a megyei főkapitány is. Másrészt Ormossi vallomásából egyértelműen kiderült, hogy nem volt tisztában a Magyar Gárda felosztatására okot adó, a Legfelsőbb Bíróság (Kfv.X.37.783/2009/6.) és a Fővárosi Ítéltábla (5.Pf.20.783/2009/7.) ítéleteiben mérlegelt körülményekkel, az ítéletek jogi indokolásával. Ez pedig konkrét fogódzót adhatott volna számára a helyzet helyes jogi megítéléséhez és a megfelelő jogszabályok (így például a felosztatott társadalmi szervezetben való részvétel szabálysértése, vagy a Gytv. mások jogainak és szabadságának sérelme miatti

gyülekezés felosztatására vonatkozó rendelkezéseinek) alkalmazásához. (A rendőrség által alkalmazni elmulasztott jogszabályokon alapuló intézkedésekről ld. részletesen a II.5. pont alatt írtakat.)

Az elsőfokú ítélet helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a főkapitány említett jogi ismereteinek a hiánya hozzájárulhatott ahhoz, „*hogy az alperes alapjogvédelmi kötelezettségének ebben a két hónapban nem tudott eleget tenni, nem tudta megvédeni a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak emberi méltóságát, mert az alperes nem tett meg minden olyan intézkedést, amelynek megtétele jogában állt és amely biztosíthatta volna a helyi roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltóságát.*” (29. old. 1. bek.)

A Vona kontra Magyarország ítéltében az EJEB kimondta: „66. A Bíróság úgy véli: a politikai szereplők félkatonai erők megszervezésére való képességének és hajlandóságának demonstrálása túlmegy a politikai nézetek kifejtését célzó békés és jogszerű eszközök használatán. A nyilaskeresztes erő megerősödésekor Magyarország által is megtapasztalt történelmi tapasztalatok fényében a félkatonai demonstrációk során egy olyan egyesületre történő támaszkodás, amely a származás szerinti elkülönülést hirdeti és implicite faji alapú cselekmények elkövetésére hív fel, minden bizonnyal megfélemlítően hat az adott faji kisebbség tagjai számára, különösen, ha foglyul ejtett hallgatóságként vannak otthonaikban.

A Bíróság szerint ez túlmegy a véleménynyilvánítás, illetve a gyülekezés számára az Egyezményben biztosított védelem körén, és olyan megfélemlítésnek minősül, ami (...) valódi fenyegetést jelent. Az állam ezért jogosult arra, hogy a célcsoportok tagjainak félelem nélküli élethez való jogát megvédje. Különösen így van ez azért, mert e csoportok tagjait faji alapon különítették el, és etnikai csoporthoz tartozásuk alapján félemlítették meg. A Bíróság szerint a félkatonai jellegű menetelés túlmegy valamely zavart keltő vagy kellemetlen eszme egyszerű kifejezésén, mivel az üzenetet szervezett aktivisták fenyegető csoportjának a fizikai jelenléte kíséri. Amikor az eszmék kifejezését valamilyen magatartásforma kíséri, akkor a Bíróság szerint a véleménynyilvánítás számára általában biztosított védelem szintje az ezen magatartással szembenálló fontos közérdekből korlátozható. Ha a véleménynyilvánítást kísérő magatartás mások faji hovatartozása alapján megfélemlítő vagy fenyegető, vagy beavatkozást jelent az Egyezményben mások számára biztosított jogok és szabadságok szabad gyakorlásába vagy élvezetébe, akkor ezen megfontolások még a 10. és a 11. cikkel összefüggésben sem hagyhatók figyelmen kívül.

„69. (...) A Bíróság szerint gyűlések sorozatának a „cigánybűnözés” visszaszorítása érdekében, félkatonai felvonulásokkal történő megszervezése a faji elkülönítés politikájának megvalósításaként fogható fel. Valójában a megfélemlítő menetelések egyfajta – lényegében faji alapú – „jog és rend” megvalósítása első lépésének tekinthetők.”

Sajnálatos módon a másodfokú bíróság – hasonlóan az alpereshez – elmulasztotta figyelembe venni a Magyar Gárdát felosztató ítéleteket, és elmulasztotta az ezen ítéletek indokolásából, valamint alkotmánybíróági határozatokból és az EJEB joggyakorlatából egyenesen következő, az etnikai alapon megfélemlített közösség tagjai alapjogvédelmét és ezzel összefüggésben a rendőrség alapjogvédelmi kötelezettségét megalapozó jogértelmezés követését.

II. 3. Az etnikai alapú megfélemlítést végzők tévesen és egyoldalúan értelmezett alapjogvédelme az Ítéletábla ítéletében

A Debreceni Ítéletábla az alperes mulasztásainak kérdésköre kapcsán az indokolását (10-14. old.) három alaptételre alapozza. Ezek közül az egyik alaptétel szerint: *a helyi roma lakosság védelme alapvető jogosultságok – egyesülési jog, gyülekezési jog –*

gyakorlásával kapcsolatban merült fel, amelyeket a közhatalmi szervek csak meghatározott célból, törvényes eszközökkel, a szükséges és arányos mértékben korlátozhattak (ld. másodfokú ítélet, 11. old. 2. bek.).

A jogerős ítélet e mondatát más megállapításaival összevetve az a következtetés vonható le, hogy az Ítélet tábla:

- **alapjogokat csak** „a védett csoportban riadalmat keltő”, „hivatalosság látszatát keltő, a rendőrséggel nem összhangban végzett” (ez az Ítélet tábla saját megfogalmazása, ld. 11. old. 4. bek.), a történeti tényállásból következően bizonyítottan cigányellenes „járőröző” tevékenységet végző, **az etnikai alapú megfélemlítésért közvetlenül felelős paramilitáris szervezetek tagjainak oldalán értékel;**
- ezzel szemben **a romák egyenlő emberi méltóságát**, szabadsághoz és biztonsághoz való jogát, embertelen bánásmód tilalmához való jogát, magánélet tiszteletben tartásához való jogát és mindezekkel összefüggésben **a hátrányos megkülönböztetés tilalmát nem értékeli alapjogi szinten** - holott az alperes mulasztásai a gyöngyöspatai romák ezen alapjogainak sérelméhez vezettek (ezen alapjogokra az alperes mulasztásai kapcsán keresetlevelünk 17. oldalán, 5. sz. előkészítő iratunk 6. oldalán hivatkoztunk);
- a másodfokú ítélet 11. old. 4. bekezdésében írtakkal összevetve kijelenthető, hogy az Ítélet tábla szerint a bizonyítottan szélsőséges szervezeteknek „*a rendőrséggel nem összhangban végzett, a védett csoportban riadalmat keltő, közrendvédelmi célúnak hivatkozott tevékenységét*” **a gyülekezési és egyesülési jog** védte;
- feltéve, de meg nem engedve, hogy a megfélemlítő járőrözés alapvető jogok által védett tevékenység, még akkor is kifogásolható, hogy az Ítélet tábla **nem ütköztette a konkuráló alapjogokat**, nem futtatta le a szükségességi és arányossági tesztet.

Az Ítélet tábla szerint a SZJPE hetekig tartó „járőrözését” a gyülekezési jog védte

Az Ítélet tábla ítéletében (13. old. 4. bek.) egyetértően utal a Szegedi Ítélet tábla Pf.III.20.518/2012/7. sz., a SZJPE feloszlata tárgyában hozott végzésének indoklására, amely szerint: „*az egyenruha viselése, a különböző jelek, szimbólumok használata, az alakzatban vonulás, vezényszóra történő nyilvános menetelés és éneklés a gyülekezési szabadságból fakadó jogszerű tevékenység, így önmagában mások jogait, szabadságát nem sérti még akkor sem, ha az egyes szemlélődőkből ellenérzést vált ki.*”

Az Alkotmány 62. § (1) –ben garantált gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 2. § (1) szerint **a gyülekezési jog** gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény) tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. Az Ítélet tábla által „*a hivatalosság látszatát keltő közbiztonsági, kirívóan közösségellenes magatartást tanúsító, ezáltal a közösség tagjaiban riadalom keltésére alkalmas*”-nak nevezett, heteken át tartó, a cigánysoron végzett tevékenység azonban nem minősül békés összejövetelnek, a gyülekezési jog az ilyen magatartást nem védi, ebben a tekintetben felperesi álláspont szerint a Szegedi Ítélet tábla ítélete is téves jogi álláspontot képviselt (ld. a Vona kontra Magyarország EJEB ítélet fent idézett passzusait). Felperesi álláspont szerint a perben gyülekezési jogi alapon egyedül a 2011. március 6-i, Gytv. szerint bejelentett tüntetés ítélandó meg (ld. részletesen II.5. (ii) pontot), az Ítélet tábla

Ítélete szerint azonban a „járőrözés” során is a gyülekezési jog védte a szélsőséges szervezetek tagjait.

A „járőrözés” kapcsán a gyülekezési jogra történő hivatkozás nem megalapozott, hiszen annak még formai követelményei sem valósultak meg: a „közbiztonsági célú járőrözés” nem egy gyülekezési törvény szerint bejelentett és a rendőrség által tudomásul vett rendezvény volt, erre az alperes sem hivatkozott. Ezt az álláspontot képviselte a kisebbségi ombudsman is¹: „*Jogi szempontból a „civil járőrözés” nem minősül rendezvénynek, tehát nem esik a Gytv. hatálya alá, ugyanakkor ez a magatartás nem igényel közterület-foglalási engedélyt sem.*”

Az Ítéletábra szerint a SZJPE hetekig tartó „járőrözését” az egyesülési jog is védte

Felperes szerint téved az Ítéletábra akkor is, amikor az egyesülési jogra hivatkozik a cigányellenes „járőrözés” kapcsán, hiszen ennek a pernek nem az egyesület törvényes működése a tárgya és nem is az, hogy az alperes az egyesülettel mint jogi személlyel szemben megfelelően lépett-e fel.

Az egyesülési jogra való hivatkozás csak annyiban releváns, hogy ez a jog a perbeli időszakban hatályos Alkotmány 63. § (1) bekezdése szerint arra terjedt ki, hogy „mindenkinek joga van a törvény által nem tiltott célra szervezeteket létrehozni, illetőleg azokhoz csatlakozni”, valamint a perbeli időszakban hatályos, az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 2. § (2) bekezdés szerint az „egyesülési jog gyakorlása [...] nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével”. Nem vitás, hogy az SZJPE mint bejegyzett társadalmi szervezet tagjai az egyesülési jog hatálya alatt álltak, amikor egyesületi tagokként léptek fel, ám az egyesülési jog nem védi az egyesület tagjait olyankor, amikor ők az egyesület bejegyzett céljaival és a vonatkozó törvénnyel nyilvánvalóan ellentétesen (ld. a polgárőrségre vonatkozó szabályok értékelését a II.5. (1) pont alatt), a védett csoport tagjaiban riadalmat keltő, vagyis törvényellenes, kirekesztő, ennyiben a védett csoporthoz tartozók jogait és szabadságát sértő tevékenységet végeztek. Az ilyen tevékenység ellentétes az egyesülési jog tartalmával: az egyesülési törvénnyel ellentétes joggyakorlás felperesi álláspont szerint nem esik az egyesülési jog gyakorlásának hatálya alá, kívül esik az egyesülési szabadság határain.

Mindezek vizsgálata, tehát az események egyesülési jogi vetülete, nem ebben a perben, hanem a SZJPE feloszlata iránti perben lehetett releváns, ahol azt mérlegelte a bíróság, hogy az egyesület tagjainak tevékenysége miként betudható az egyesületnek, és így módon az egyesület működése sértette-e mások jogait vagy szabadságát [ld. perbeli időszakban hatályos, az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény 2. § (2) bekezdését], ezért indokolt-e a tagok egyesülési jogának korlátozása, az egyesület feloszlata. Jelen per tárgya az, hogy az alperes mit tett és mit nem tett annak megakadályozása illetve felszámolása érdekében, hogy a védett csoport tagjainak jogait és szabadságát ne érje sérelem, akár a saját, akár egy egyesület nevében fellépő természetes személyek részéről.

1

Ombudsmani jelentés, 19. oldal 1-2 bekezdés

Az alapjogok ütköztetésének elmaradása

Feltéve, de meg nem engedve, hogy helyes az Ítéletábra álláspontja abban a tekintetben, hogy a „riadalomkeltésre alkalmas, kirívóan közösségellenes közbiztonsági tevékenység látszatát keltő magatartást” tanúsítókat az egyesülési és gyülekezési jog védelme alatt álltak is volna, akkor a bíróságnak a megfélemlített közösség alapvető jogaival, mint konkuráló, versengő alapjogokkal a „járőrözők” alapjogait az alapjogi, szükségességi és arányossági teszt alkalmazásával össze kellett volna mérnie, és mérlegelnie kellett volna a versengő alapjogok súlyát, azt, hogy az adott helyzetben mely alapjogok érvényesülése lett volna fontosabb, az alapjog-korlátozás legitim célja, adott esetben mások alapjogainak érvényesülése, milyen mértékben tette volna szükségessé és arányossá az alapjogok korlátozását, ezt azonban az Ítéletábra teljességgel elmulasztotta.

A Magyar Gárda ítélet relevanciája

Az SZJPE gyöngyöspatai „járőrözésének” a Szegedi Ítéletábra ítéletéből a Debreceni Ítéletábra által idézett (másodfokú ítélet 13. old. 4. bek., jelen beadvány 9. oldalán ismertetett) jellegzetességei kapcsán továbbá fontos kiemelni, hogy:

- nem akármilyen egyenruháról szimbólumokról és vezényszavakról van a perbeli esetben szó, hanem **szélsőséges eszméket, rezsimeket hirdető külsőségekről,**
- nem gyerekversikék énekléséről van szó, hanem az adott kontextusban **megfélemlítően ható nemzeti dalok** énekléséről, valamint cigányellenes, megfélemlítő megnyilvánulásokról,
- mindez nem a Váci utcán, hanem **a vidéki cigánysoron történt (ld.: foglyul ejtett közönség),** nem egyszer, hanem **heteken keresztül,**
- ahol nem egyes szemlélődőkből, hanem az ott **szegregáltan élő roma nemzetiségű lakókból,**
- és nem ellenérzést, hanem **félelmet váltott ki.**

Fentiek a jogerős történeti tényállásból egyértelműen megállapítható körülmények, amelyeket érzékletesen mutat be a keresetlevelünkhöz csatolt, a gyöngyöspatai 2011. tavaszi eseményekről szóló ombudsmani jelentés is:

“Többen is határozottan kijelentették, hogy ha volt is fokozati különbség a magukat polgárőrnek, betyárnak vagy éppen a Véderő tagjának feltüntető személyek között, magatartásuk egyértelműen romaellenes volt. Mindez elsődlegesen szóbeli erőszak formájában jelentkezett, így olyan kijelentéseket tettek, mint: „megdöglötök”, „szappant főzünk belőletek”, a „véretekkel festjük ki a falakat”. (...) Sokan sérelmezték azt is, hogy amikor felkeresték a helyi vegyesboltot, a polgárőrök szinte „rájuk tapadtak”, és olyan szorosan követték őket, amely már zaklató jellegű volt.”²

“A felkeresett négy utca roma lakói azt is elmondták, hogy – különösen az első héten – úgy érezték, a rendőrség magukra hagyta őket. Hiába kérték, hogy ne engedjék közel lakásaikhoz a „járőrözőket”, ezt nem akadályozták meg. A vonulások rendszeresek voltak, előfordult az is, hogy a kora reggeli órákban a polgárőrök hangos éneklésére voltak kénytelenek ébredni, ami azért is megterhelte őket, mert a

2

Ombudsmani jelentés, 12. oldal utolsó bekezdés, 13. oldal 1. bekezdés

félelem miatt egyébként sem tudtak éjszaka nyugodtan aludni. Sérelmezték azt is, hogy bár a személyüket és roma származásukat becsmérő kijelentések esetenként a rendőrök jelenlétében hangoztak el, ők ilyenkor úgy tettek, mintha semmit sem hallottak volna. Videofelvétel is tanúsítja, hogy a Betyársereg egyik tagja provokálóan viselkedett a romák házában, és a lakók kérésére is csak vonakodva távozott. A rendőrség közben nem intézkedett, bár a helyszínen lévők szerint a közelben voltak.”³

Fontos kiemelni, hogy mindezt alátámasztja a Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.444/2014/8. sz., a SZJPE-t jogerősen feloszlato ítélete is, a Debreceni Ítéltábla azonban az ítélet ezen mondatát nem idézi: *„Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat összességében értékelve megállapította, hogy az adott településeken felvonuló félkatonai szervezetek tevékenysége nyomán kirekesztő, emberi jogokat sértő, rasszista kifejezések, félelemkeltő megnyilvánulások történtek, amelyek a jogállamiságot sértik, a Magyar Köztársaság törvényeibe ütköznek és a közfelfogás szerint is elfogadhatatlanok (...)”*

Álláspontunk szerint a Debreceni Ítéltábla tehát a történeti tényállásban szereplő térbeli, időbeli és társadalmi kontextust is figyelmen kívül hagyta amellet, hogy tévesen hivatkozott a gyülekezési jogra a „járőrözés” kapcsán. Ha a kontextust figyelembe vette volna az alperes, illetőleg az Ítéltábla, akkor pontosan a Magyar Gárdát feloszlato Legfelsőbb Bírósági döntésben jogellenesnek nyilvánított, **a Gárda feloszlatoására alapot adó magatartás-összességet kellett volna felismerjék**, ami okot adott volna a rendőrség intézkedésére, például a szabálysértési törvény „feloszlatoott társadalmi szervezetben való részvétel” (1) bekezdés szerinti tényállásának alkalmazására (akkor hatályos Szabstv. 152/B. §). E tényállásról azonban, amely szerint *“Aki a bíróság által társadalmi szervezet feloszlatoásáról hozott döntésében jogellenesnek nyilvánított tevékenységet végez, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”* az Ítéltábla teljességgel megfeledezett.

A perbeli eseménysor kapcsán, a történeti tényállás alapján is egyértelmű, hogy a **gyöngyöspatai roma közösség foglyul ejtett közönség volt a „járőrözés” során**, hiszen a romák heteken keresztül a saját lakókörnyezetükben voltak kénytelenek elviselni a szélsőséges szervezetek etnikailag motivált „járőrözését”, amelynek üzenete kétségtelenül és a történeti tényállásból is megállapíthatóan a jogállamban elfogadhatatlan, az egyenlő emberi méltóságot sértő „cigánybűnözés” elleni fellépés volt. Egyértelműen megállapítható továbbá a félkatonai szervezetek tevékenységének utóélete, a félelem eszkalálódása, a 2011. április 26-i erőszakba torkollása.

A Magyar Gárdát feloszlato Legfelsőbb Bíróság és Fővárosi Ítéltábla által hozott ítéletek alapján az akkori Szabstv. 152/B.§ (1) szerinti tényállásban szankcionált **jogellenes tevékenységek a rasszista szónoklatok, az erődemonstráció, az egyenruha, a katonai alakzatban vonulás, a vezényszavak, a speciális közzöntések**. E tevékenységeket, körülményeket a Fővárosi Ítéltábla – Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott - ítélete szerint *“összességében kell megítélni”, “azt a kumulatív hatást kell minősíteni, amit a véleménynyilvánítás és a gyülekezési joggyakorlat megvalósulása kiváltott.”* *“Az ítéltábla különös jelentőséget*

tulajdonított az alperesi rendezvények helyszínei tudatos kiválasztásának: a kis lélekszámú, romák által is lakott településeken ugyanis az alperes által megnevezett célnak megfelelően a közbiztonságot érintő, így az ún. "cigánybűnözéssel" kapcsolatos kérdések megvitatására nem, hanem kizárólag a szónoklatokban kifejeződő üzenetek célba juttatására, valamint a gárdistáknak a helyi áldozatok megvédésére való képességének bizonyítására kerülhetett sor. Az alperes tehát egy általa fontosnak tartott társadalmi problémát nem demokratikus fórumon, párbeszéd keretében vitatott meg – egyesületi célkitűzéseinek megfelelően – , hanem egy félkatonai jellegű erődemonstráció keretében a saját véleményét deklarálta.”⁴

A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati döntése szerint helyesen jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az egyes rendezvények lehetséges hatásait a maguk összességében kellett vizsgálni, a hatás pedig függ attól, hogy milyen lélekszámú, milyen etnikai összetételű településről van szó, a rendezvényeket milyen külsőségek mellett tartják.

Bár a Gárdát feloszlató ítélet a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvényeket vizsgálta és ennek kapcsán összegezte azon körülményeket, amelyek kumulatív hatásukat tekintve jogellenesek, **e jogellenesnek nyilvánított körülmények összességükben analóg módon megvalósultak a SZJPE hetekig tartó gyöngyöspatai "járőrözése" során:** a magukat polgárőröknek nevező, ám egy szélsőséges szervezet tagjai militáns egyenruhát viseltek, alakzatban vonultak, speciális köszöntéseket alkalmaztak ("Adjon az Isten... szebb jövőt!"), mindezt félkatonai erődemonstráció keretében, egy kistelepülés romák által sűrűn lakott településrészén (mindez az elsőfokú tárgyaláson levetített videófelvételeken is egyértelműen látszott).

A Szabstv. 152/B.§ (1) szerinti, tárgyalta szabálysértési tényállás kétségkívül alkalmazható lett volna a „járőrözésre”, hiszen annak kifejezetten nem volt eleme – szemben a (2) b) szerinti tényállással – a nyilvános rendezvényen való megvalósulás. Álláspontunk szerint az a tény, hogy a „járőrözőket” nem védhette a gyülekezési jog, a magatartás- és körülményösszesség hatásának még szigorúbb vizsgálatát tette volna szükségessé alperes részéről, mint a Gárda rendezvények esetében, amelyek a Gytv. hatálya alá estek.

Függetlenül tehát attól, hogy mindezt nem egy nyilvános rendezvényen tették, **legalábbis a gyanúja fennállt annak, hogy a "járőrözők" megvalósították ezt a szabálysértést, tehát a rendőrségnek az eljárásokat hivatalból meg kellett volna indítania e tényállás alapján is.** A gyanút igazolja, hogy utóbb a Békés Megyei Főügyészség polgári pert indított a SZJPE feloszlata iránt ugyanazon az alapon, amely alapon korábban a Magyar Gárda feloszlata iránt indított pert az ügyészség, az Egyesület gyöngyöspatai és hajdúhadházi tevékenysége miatt.

Fontos hangsúlyozni, hogy ahogy a Gárda vonulások alkalmával, úgy a gyöngyöspatai „járőrözés” kapcsán sem történt erőszak, ám a perbeli ügyben ugyanúgy releváns megállapítás a Fővárosi Ítéletábla Gárda-ítéletben foglalt megállapítása, miszerint: „(...) erőszakos cselekményekre ténylegesen nem került sor, de a (...) releváns tények, körülmények folytán, a valamennyi helyszínen nyilvánvalóan jelenlévő ún. foglyul ejtett közönségre is figyelemmel az erőszak közvetlen, egyéni

⁴ Fővárosi Ítéletábla, 5.Pf.20.738/2009/7.

jogok sérelmével is fenyegető veszélye fennállt.” Valamint „az erőszak tényleges hiányából a nagyszámú rendőri jelenlét mellett az erőszak veszélyének hiányára következtetni nem lehet.” A Legfelsőbb Bíróság megerősítette ezt az álláspontot: „Az a tény, hogy a rendezvényeken nem történtek erőszakos cselekmények, nem jelenti azt, hogy (...) nem állt fenn azok konkrét veszélye.” Ekörben hangsúlyozta a LB ítélet, hogy a foglyul ejtett közönség esetében „nem egyszerűen arról van szó, hogy a kifogásolt, nem tetsző beszédek nem kell meghallgatni, hanem arról is, hogy azoknak milyen „utóélete” lehet. Ki tudja-e vonni magát a célzott közösség annak hatása alól, vagy az, a rendezvény befejezése, a részt vevők, és a rendőrség elvonulása után tovább gyűrűzik tovább hat, és az, a közrend és a köznyugalom megsértésével járhat, annak veszélyét idézi elő.”

Felperesi álláspont szerint tehát a Magyar Gárdát feloszlató ítéletekben jogilag értékelt körülmények, mint a cigányellenes megnyilvánulások, militáns külsőségek és a foglyul ejtett közönség adtak volna alapot az alperes számára a II.5. pont alatt részletesen tárgyalt intézkedések megtételére, ennek elmaradása emberi méltóságot sértő mulasztást eredményezett alperes részéről.

II.4. Megfelelően felismerte-e az alperes a konfliktushelyzetet?

Az Ítéletábla másik alaptétele szerint: A romák félelmét nem az alperes tevékenysége, hanem egyes, bíróság által bejegyzett, törvényesen működő szervezetek magatartásai idézték elő. Ezzel kapcsolatban az alperes felelőssége annyiban vethető fel, hogy megfelelően felismerte-e a konfliktushelyzetet, terhelte-e annak kezelése vonatkozásában felelősség, a feladatkörébe tartozó jogosítványokat ennek érdekében megfelelően használta-e. (másodfokú ítélet 10. old. alja)

Mindenekelőtt, amint már az I.1. alatt említettük, iratellenes az Ítéletábla megállapítása a „bejegyzett, törvényesen működő szervezetek” kapcsán: a Gyöngyöspatán megjelent szervezetek közül egyedül a SZJPE-t jegyezte be a bíróság, a Betyársereget és a Véderőt nem, ezeknek nem volt, illetve ma sincs jogi személyisége. Az ítéleti tényállás utóbbiakat „szélsőjobboldali, radikális szervezet”-nek nevezi, amelyek tagjai félelemkeltően léptek fel a helyi roma közösség tagjaival szemben (és ez vezetett a 2011. április 26-i tömegverekedéshez, ld. elsőfokú ítélet 8., 10-11. old.).

Az Ítéletábla fenti megállapítása ellenére elmulasztotta indokolásában vizsgálni azt a kérdéskört, hogy megfelelően felismerte-e a konfliktushelyzetet az alperes, illetve annak kezelése vonatkozásában terhelte-e felelősség.

A perben felmerült bizonyítékokból, az alperes által becsatolt rendőri jelentésekből és az ítéleti tényállásból ugyanis egyértelműen az következik, hogy az **alperes nem ismerte fel megfelelően a konfliktushelyzetet**, ami hozzájárult ahhoz, hogy az alperes megsértette **pozitív alapjogvédelmi kötelezettségét**.

A másodfokú döntés szerint az elsőfokú bíróság a kérelem és az ellenkérelem keretei között a tényállást a bizonyítékoknak a Pp. 206. § (1) bekezdés szerinti mérlegelésével helyesen állapította meg. Ennek ellenére az Ítéletábla önkényesen figyelmen kívül hagyta az elsőfokú tényállás egyes, a felperesi keresetet alátámasztó elemeit, iratellenes megállapításokat tett és a jogi következtetéseihez nem társított a

tényálláshoz mérhető indokolást. Ezért szükséges az elsőfokú bíróság ítéletében értékelt egyes bizonyítékok kihangsúlyozása:

Ebben a tekintetben az Ítéletábrával szemben az elsőfokú bíróság hangsúlyosan számba vette a rendőri vezetők (Ormosi Attila megyei kapitány és Balogh Tibor városi kapitány) vallomásait. A megyei kapitány kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy a Magyar Gárda járőrözött a településen, ennek ellenére a rendőrségnek nem volt a szélsőségesekkel szembeni intézkedési kötelezettsége (elsőfokú ítélet 28. old. 1. bek., 29. old. 4. bek., 84 sz. jegyzőkönyv 3. old. alja, 4. old, 5. bek.).

Az elsőfokú bíróság továbbá a tényállást valamennyi meghallgatott tanú nyilatkozatára, a DVD-n becsatolt kép- és hanganyagokra és az okirati bizonyítékokra alapozva állapította meg (2. old. 1. bek).

Bár nem emeli ki a Törvényszék a megállapított tényállásban, de álláspontunk szerint fontos kiemelni ebben a körben Borsos Péter, gyöngyösi rendőrkapitányság közrendvédelmi és közlekedési osztályvezetője tanúvallomását, aki az mondta: *„én nem tudok úgy nyilatkozni, hogy az egyesület tagjai részéről járőrözésre került volna sor. Arról volt szó konkrétan, hogy ők sétálgattak és beszélgettek”. „Én nem tapasztaltam személy szerint semmilyen cigányellenes motivációt, ha ilyen lett volna, akkor intézkedni kellett volna.”* (39. sz. jegyzőkönyv 6. old. 5., 8. bek.) Továbbá: *„Én azt tapasztaltam a községben, hogy a rendőrökön kívül egyenruhában más nem volt jelen a községben. A Szébb Jövőért Polgárőr Egyesület tagjai a községben fekete ruhában voltak. Egyszerű fekete ruhára emlékszem egyszerű fekete mellénnyel.”* Balogh Tibor városi rendőrkapitány vallomásában ezzel szemben elismerte a járőrözést, ám a cigányellenes indítékot ő sem érzékelte: *„Én gondolom, a Szébb Jövőért Polgárőr Egyesületnek is az volt a célja, mint más polgárőr egyesületnek. Az egyesület a község egész területére kívánt koncentrálni az intézkedések, járőrözés kapcsán”* (45. sz. jegyzőkönyv, 6. old. 4. bek) Továbbá: *„a roma helyi kisebbség ellenállása valószínűleg arra vezethető vissza, hogy az egyesület tagjait azonosították szélső jobboldali szervezetekkel.”* (45. sz. jegyzőkönyv, 7. old. 4. bek).

Az alperes továbbá 2013. november 18-án kelt előkészítő iratában (5. old. utolsó bek.) azt írja: *„Ez a bizalomvesztés – a valóltan lakossági bejelentések arányaira tekintettel - a hatóság oldalán is megfigyelhető jelenség kimondva vagy kimondatlanul”*.

Fontos hangsúlyozni, hogy az alperes perbeli jogi védekezése nem volt összhangban az általa prezentált tanúk vallomásaival illetőleg okirati bizonyítékokkal. Míg ugyanis a perbeli védekezés szerint, bár fel kellett volna lépni, joghézagok miatt erre nem volt a rendőrségnek lehetősége, addig a rendőri vezetők tanúvallomásai alapján egyértelműen kiderült, hogy a rendőrségnek egyáltalán nem volt szándékában az etnikai alapú megfélemlítéssel szembeni fellépés, hiszen fel sem ismerték azt a rendőri vezetők. Az Ebktv. zaklatás tényállása megvalósulásához nem szükséges a célzatosság, tehát irreleváns, hogy felróható-e a rendőri vezetőknek a mulasztás.

Az elsőfokú bíróság – felperesi állásponttal egyezően – fejtette ki, hogy *„kétséget kizáróan bizonyított tény, hogy 2011. március hó 1. napját követően, azt követően, hogy a SZJPE tagjai megjelentek a községben Gyöngyöspatán kialakult a roma közösség tagjainak emberi méltóságát sértő környezet, azaz az Ebktv. 10. § (1) bekezdésében meghatározott törvényi feltételek nem vitásan fennálltak.”* (25. old. 4. bek). Az elsőfokú bíróság szerint ezt a tényt magának a Gyöngyösi Rendőrkapitányság vezetőjének 2011. április 26-i hivatalos feljegyzése is alátámasztja, amely szerint: *„a helyi cigányság fél, és a helyzet pikantériája az, hogy*

ha rendőrt látnak, akkor is félnek és az is feszültté teszi őket.” (25. old. 5. bek.). „A törvényszék a városi rendőrkapitány ezen helyzetértékelése, a meghallgatott tanúk és okirati bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítja, hogy a SZJPE megjelenése után a helyzet fokozatosan eszkalálódott és kialakult a roma közösség tagjaival szembeni ellenséges, megalázó, megszegyenítő és támadó környezet, amely sértette a roma közösség tagjainak emberi méltóságát, hiszen cigány nemzetiséghez tartozásukkal volt összefüggésbe hozható”. (26. old. 1. bek.)

Felperesi álláspont szerint az elsőfokú eljárás során tehát bizonyítást nyert, hogy a rendőrség nem kezelte súlyának megfelelően a szélsőségesek gyöngyöspatai jelenlétét, a SZJPE-t nem tartotta szélsőségesnek, egyben ignorálta a „járőrözés” cigányellenes indítékát és bagatellizálta a romák félelmét, tehát kifejezetten nem ismerte fel megfelelően az alperes a konfliktushelyzetet, és ebből fakadtak mulasztásai.

Fontos hangsúlyozni ugyanakkor, hogy – amint azt az elsőfokú eljárásban kifejtettük - **önmagában** a téves helyzetértékeléssel, a „járőrözést végzők”, majd a csatlakozó még szélsőségesebb szervezetek **cigányellenes motivációjának ignorálásával** már mulasztott és ezzel **emberi méltóságot sértő magatartást tanúsított a romákkal szemben az alperes**, ami tényállási eleme az Ebktv. szerinti zaklatásnak. Az etnikai motiváció figyelmen kívül hagyása ugyanis az EJEK gyakorlata értelmében (ld. pl. Balázs kontra Magyarország 75-76.§, Fedorchenko and Lozenko v. Ukraine 65-71.§, Nachova and Others v. Bulgaria 162-168.§) sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, az egyenlő emberi méltósághoz való jogot.

II.5. Az alperes intézkedési kötelezettsége a perbeli időben hatályos jogszabályok alapján

Az Ítéltábla következő alaptétele szerint: *Az alperes közfeladatokat ellátó közhatalmi szervezet, tevékenységét közjogi szabályok határozzák meg, a közhatalom gyakorlása során a hatályos jogszabályi rendelkezések által biztosított eszközöket veheti igénybe.*

Az Ítéltábla ezen megállapítását természetesen a per során senki nem vitatta. A felperes keresetlevélben és előkészítő iratokban részletesen kifejtett, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának gyöngyöspatai jelentésében kifejtett jogi álláspontjával lényegében megegyező megítélése szerint **a perbeli események idején hatályos jogszabályok** (Alkotmány, rendőrségről szóló törvény, szabálysértési törvény, büntető törvénykönyv, polgárőrsegről szóló törvény, gyülekezési jogról szóló törvény) **a nemzetközi emberi jogi bírói jogértelmezést és a magyar bírói jogértelmezést figyelembe véve biztosították az alperes számára a szélsőséges, félkatonai szervezetek tagjaival szembeni fellépés lehetőségét és megalapozták intézkedési kötelezettségét.**

Felperes arra is hivatkozott, hogy **az alperes számára ún. soft jogi eszközök is a rendelkezésére álltak** a szabálysértési, büntető és gyülekezési jogi jogszabályokon túl, amelyekkel élhetett volna annak érdekében, hogy kifejezésre juttassa: elítéli az etnikai alapú megfélemlítést és minden tőle telhetőt megtesz annak megfékezésére. Ilyen „soft” jogi eszközöket vetett be a Békés megyei rendőrség **Hajdúhadházán**,

ahol gyöngyöspatai akciót követően jelent meg a SZJPE 2011. áprilisában, és ahol a **rendőrség tárgyalásos úton kifejezett kérésére** a SZJPE nem járőrözött a romák lakta településrészen, majd pedig két nap múlva az egyesület tagjai a rendőrség kérésére el is hagyták a települést (ld. a SZJPE felosztatása iránti perben született Gyulai Törvényszék 12.P.20.045/2013/47. sz. megismételt eljárásban hozott ítélet tényállási rész, 4. old. – az ítélet a per anyagát képezi). Erre a tényre az elsőfokú eljárásban is hivatkoztunk már (ld. 2014. okt. 22-én kelt felperesi előkészítő irat 6. old. alja).

Fenti érvelést tette lényegében magáévá az elsőfokú bíróság is: *„A törvényszék jogi álláspontja szerint a perbeli első időszakban az alperest, mint az állam, a Magyar Köztársaság önálló jogi személyiséggel is rendelkező rendvédelmi szervét nem csak az a törvényi kötelezettség terhelte, hogy mint jogalkalmazó a Büntető Törvénykönyv és a szabálysértési törvény bizonyos tényállásainak az alkalmazhatóságát vizsgálja, hanem az az alapjogvédelmi kötelezettség terhelte, hogy a legmagasabb szintű jogszabály az Alkotmány hivatkozott rendelkezései mellett figyelemmel legyen a Magyar Köztársaság által aláírt nemzetközi szerződésekben foglaltakra is.”* (23. old 2. bek.)

„A fentiek miatt a törvényszék jogi álláspontja szerint ezen két hónap vonatkozásában az alperesi rendvédelmi szerv jogalkalmazó tevékenysége nem merülhetett ki abban, hogy csupán azt vizsgálja, hogy valamely általa feltárt történeti tényállás megvalósít-e egyben törvényi tényállást is, a nemzeti jogra alapítottnan megállapítható-e valamely bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetése, ugyanis az alperesnek mint jogalkalmazónak, ebben a két hónapban szélesebb összefüggésben kellett vizsgálnia, hogy a nem vitásan megfélemlített gyöngyöspatai roma közösség tagjait alapjogvédelmi kötelezettsége alapján miként tudja meg is védeni.” (26. old. utolsó, 27. old. 1. bek.) Az elsőfokú bíróság szerint: *„személyiségi jogsértésként, zaklatásként értékelhető az alperes azon mulasztása, hogy meg sem indította azokat a hivatkozott szabálysértési és büntető eljárásokat, amelyek legalább megteremtették volna a lehetőségét annak, hogy a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltósága ne sérüljön, az alperes ezen mulasztása arra vezethető vissza, hogy alapjogvédelmi kötelezettségének ténylegesen nem tett eleget.”*

Az Ítéletábra lényegében arra az álláspontra jutott, hogy bár indokolt lett volna a rendőrség fellépése, a perbeli események idején joghézagok miatt erre nem volt lehetősége: *„A per tárgyává tett időszakban a hatályos jogszabályi rendelkezések a bejegyzett polgárőr egyesület a rendőrséggel nem összhangban végzett, a védett csoportban riadalmat keltő, közrendvédelmi célúnak hivatkozott tevékenysége vonatkozásában kifejezett tilalmat nem határoztak meg: a jogalkotó ezt követően, elsődlegesen a településen történt események hatására vezetett be közjogi korlátozásokat.”* (másodfokú ítélet, 11. oldal 4. bek.)

A történeti tényállásban megállapított tényekből és ebből a megállapításból az következik, hogy az Ítéletábra szerint 2011. március-áprilisában Magyarországon jogszerű volt az, hogy félkatonai szervezetek heteken át megfélemlítsék a lakosság egy részét etnikai hovatartozásuk alapján. Az Ítéletábra megállapításából tehát az következne, hogy 2011-ben, a Magyar Gárda jogerős bírósági felosztatása után két évvel, a magyar jogrendszer nem volt

alkalmas az etnikai alapú megfélemlítéssel szembeni állami, rendőrségi fellépésre, a rasszista zaklatással szemben az áldozatok megvédésére.

(i) A „járőrözéssel” kapcsolatban felmerült jogszabályi rendelkezések értelmezése

Az Ítélőtábla önkényesen szelektált a felperes által a per során hivatkozott, alperes által elmulasztott intézkedéseket megalapozó jogszabályi rendelkezések között. Álláspontunk szerint a polgári bíróság személyiségi jogi perben vizsgálhatja, hogy lett volna-e jogszabályi alapja a rendőrség fellépésének, hiszen az etnikai megfélemlítéssel szembeni fellépés sorozatos elmulasztása alapozta meg az emberi méltóságot sértő magatartást (ld. részletesen e rész végén: 23-24. old.).

Az Ítélőtábla mindenekelőtt az eseményeket követően, azok hatására bevezetett közjogi korlátozásokat említi meg indokolásában, azonban elmulasztja a perbeli időben hatályos jogi szabályozás alapos vizsgálatát!

A polgárőrségre vonatkozó szabályok megítélése

Az Ítélőtábla álláspontja szerint „Az előző jogszabályi változásokat megelőzően, így a perbeli időszakban a polgárőr egyesületek a rendőrséggel kötött együttműködés nélküli székhelyüktől távoli közrend és közbiztonság-védelmi tevékenysége nem volt jogszabályba ütköző, ebből az alapból sem volt lehetőség a velük szembeni fellépésre.” (12. old. 2. bek. vége). A másodfokú ítélet kizárólag a perbeli események után megalkotott és hatályba lépett új polgárőr törvény (2011. évi CLXV. tv.) javaslatának általános indoklására hivatkozik, amelyből kétségtelenül kiderül, hogy azt valóban a perbeli események hatására fogadta el a jogalkotó, méghozzá éppen azért, mert a SZJPE tevékenysége „eszkalálta a társadalmi feszültségek következményeit” és az egyesület visszaélt az egyesülési joggal. Ebből az következik, hogy az Ítélőtábla szerint a rendőrségnek semmiféle intézkedési kötelezettsége nem volt a perbeli időszakban a társadalmi feszültségeket gerjesztő, egyesülési joggal visszaélő szervezetek tagjaival szemben!

Ugyanakkor az Ítélőtábla elmulasztotta a perbeli időben hatályos polgárőr törvény (2006. évi LII. tv., a továbbiakban: Pötv.) rendelkezéseinek és indokolásának a vizsgálatát! A perbeli időben hatályos törvény preambulumból világos volt, hogy a polgárőrség fogalmi eleme volt már abban az időben is a helyi önkormányzattal és helyi rendvédelmi szervekkel való együttműködés, ezek támogatása:

Az Országgyűlés elismeri az állampolgárok önszerveződésének eredményeként megalakult polgárőrség tevékenységét és méltányolja, hogy a polgárőrség támogatja a helyi önkormányzatokat és a helyi, területi rendvédelmi szerveket a közbiztonság helyi feladatainak végrehajtásában. (...)

A perbeli időben hatályos törvény 2. szakasza is egyértelművé tette ezt:

2.§ (1) A polgárőrség tevékenysége során kölcsönösen együttműködik a helyi önkormányzatokkal, az állami és önkormányzati szervezetekkel, a rendőrség, a katasztrófavédelem, illetve a vám- és pénzügyőrség szerveivel, a környezet- és természetvédelmi szervezetekkel, a hivatásos önkormányzati és az önkéntes tűzoltóságokkal, a mezey- és természetvédelmi őrszolgálatl, valamint a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarával.

(2) Az együttműködés különösen a tevékenységek közös ellátását, a szakmai tevékenység segítését, a kölcsönös tájékoztatást, a tevékenység összehangolását, valamint a képzési programokban való részvétel elősegítését jelenti.

(4) Az együttműködés tartalmi elemeit, a közös feladatok ellátásának rendjét a felek írásbeli együttműködési megállapodásban rögzíthetik.

(5) A rendőrség a polgárőrséggel - annak kezdeményezésére - írásbeli együttműködési megállapodást köt, ha a szervezet a 6. § (1) bekezdésében meghatározott feladatok közül legalább hármat ellát.

(6) A polgárőrség a rendőrséggel történő együttműködés keretében tevékenysége ellátásáról, annak körülményeiről a rendőrséget rendszeresen tájékoztatja. A tájékoztatás módját és tartalmát együttműködési megállapodásban kell rögzíteni.

3. § (2) A polgárőr által tevékenysége során viselt formaruha a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek vagy más hatóság tagjainak egyenruhájához való hasonlósága miatt megtévesztésre nem lehet alkalmas. A polgárőr hatósági jellegre utaló, megtévesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rangjelzést nem használhat, illetve gépjárművén csak a polgárőrség feliratot helyezheti el.

(4) A polgárőr tevékenysége során megkülönböztető mellényt köteles viselni, amely jól látható Polgárőrség felirattal van ellátva.

Végül, a perbeli időben hatályos törvény indokolása szerint:

„A polgárőrség - szemben a rendőrséggel - nem rendelkezik hatósági jogkörrel, ezért nem állnak a polgárőrök rendelkezésére tevékenységük során kényszerítő eszközök sem. Éppen ezért a polgárőrség működéséhez alapvető szükséglet a lakosság bizalma. Míg a lakosság érdekvédelmét szolgáló hatóságok akkor is működésképesek, ha hiányzik az általuk végzett jogérvényesítés helyességébe vetett társadalmi bizalom, addig a polgárőrség a jogérvényesítéshez nem a kikényszeríthetőségen, hanem a bizalmon keresztül jut el, és lakossági bizalom hiányában nem is működhet.

A polgárőrség kiemelt célja a fentiekben túl egyrészt a rendőrség, a települési önkormányzatok, állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, másrészt az állampolgárok és azok szerveződése közötti együttműködés előmozdítása.”

Továbbá: „A polgárőrség sikereinek alapja az a sajátossága, hogy az egyesületek tagjai abból a közösségből kerülnek ki, ahol az önkéntes szolgálatukat teljesítik. A lakosság személyesen ismeri polgárőreit, ők pedig otthonosan mozognak a vigyázott területen. Az egyesületi tagság összetétele visszatükrözi a környezet népességének társadalmi rétegződését és korösszetételét. Egy ilyen szervezet képes lakossági kapcsolatokat kiépíteni, autonóm partnere az önkormányzatnak és hasznos segítője a helyi rendőrségnek.”

Felperes a fentiekre már a keresetlevelében is hivatkozott és egyetért az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint a perbeli időszakban hatályos Pötv. értelmében **kötelező lett volna az együttműködés a rendőrség és a polgárőrség között** [az együttműködési megállapodás írásba foglalása azonban csak a Pötv. 6. (1) bekezdés szakaszában szabályozott esetekben] – sőt, az önkormányzattal és más hatóságokkal is együtt kellett volna működjenek. Felperes osztja az elsőfokú bíróság nézetét abban is, hogy **a SZJPE egyenruhája megtévesztésre alkalmas volt és nem felelt meg a Pötv. 3. (2) bekezdése előírásainak** (elsőfokú ítélet 32. old. 2,3,4. bek.).

A történeti tényállás továbbá tartalmazza, hogy a SZJPE alapszabálya értelmében politikától független („a szervezet közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független...”, 3. old. alulról 3. bek.). Ehhez képest a történeti tényállásból az is világosan megállapítható, hogy a SZJPE szoros együttműködésben volt a helyi Jobbikkal Gyöngyöspatán, annak hívására érkezett a településre, Juhász

Oszkár helyi jobbkios politikus több egyesületi tagot elszállásolt, a SZJPE biztosította a 2011. március 6-i Jobbik rendezvényt, stb.. A SZJPE továbbá székhelyétől távoli helyen működött, ami a törvény indokolásával nyilvánvalóan ellentétes volt. **A SZJPE tevékenysége tehát a fenti körülmények miatt is kétséget kizáróan sértette a polgárőrségről szóló szabályokat és szembement a törvény céljával és szellemiségével. Éppen ezért a SZJPE tagjai nem egyesülési jogukat gyakorolták, amikor ugyan polgárőr egyesület tagjaiként, de az alapszabállyal és a vonatkozó törvénnyel ellentétes, egy etnikai csoport tagjait megfélemlítő tevékenységet végeztek, hanem törvénytörő, kirekesztő gyakorlatot folytattak.**

Szemben az Ítéletkövetkeztetésével – miszerint a polgárőrségre vonatkozó hiányos jogi szabályozás miatt nem róható az alperes terhére a SZJPE tevékenységével kapcsolatban büntetőeljárás kezdeményezésének az elmaradása (12. old. 3. bek.) – a felperes ebben a körben nem is a büntetőeljárások elmaradására hivatkozott.

Felperes az elsőfokú eljárásban arra hivatkozott (ld. 5. sz. előkészítő irat), hogy a Pötv. szabályainak megsértése miatt **a rendőrség az Rtv. alapján, közrendvédelmi kötelezettsége alapján köteles lett volna felszólítani az egyesület tagjait a jogellenes tevékenység abbahagyására.** A rendőrségnek továbbá a polgárőrségre vonatkozó szabályozás alapján érzékelnie kellett volna a SZJPE mint szervezet jogellenes működését, ezt jeleznie kellett volna az egyesület vezetése, továbbá a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészség és a jogalkotó felé. Sőt mi több, felkérhette volna az egyesületet a település elhagyására (Mindezek ún. „soft” jogi eszközök). Mint korábban már jeleztük (17. old.), pontosan így tett Hajdúhadházán egy hónappal később az ott illetékes megyei rendőrkapitányság.

Annál is inkább fel kellett volna ismernie alperesnek a jogellenességet, hogy a felperes által 2014. május 27-én kelt előkészítő iratában hivatkozott, és ahhoz 7. sz. alatt csatolt, az Országos Polgárőr Szövetség vezetősége által az események idején kiadott közleményben határolódott el az SZJPE-től: *„Az Országos Polgárőr Szövetség tájékoztatja a nyilvánosságot, hogy az elmúlt napokban Gyöngyöspatán különböző elnevezéssel járőröző civil szervezet és annak tagjai nem tartoznak az Országos Polgárőr Szövetséghez. Az ott tapasztaltaktól az Országos Polgárőr Szövetség a kilencvenezres tagsága és a 2154 egyesülete nevében elhatárolódik.”* Az Országos Polgárőr Szövetség elhatárolódásának tényét a per anyagát képező, a SZJPE feloszlata iránti perben született Gyulai Törvényszék 12.P.20.045/2013/47. sz. ítélete is tartalmazza (7. old. 2. bek.).

Helyesen mérte fel a SZJPE tevékenységének jogellenességét a Hajdú-Bihar Megyei Polgárőr Szövetség is, amely 2011. április 4-én kelt kérelmében kérte az ügyészségtől az egyesület működése törvényességének vizsgálatát, arra hivatkozva, hogy *„az alperes tagjainak gyöngyöspatai és hajdúhadházi tevékenysége sérti mások jogait és szabadságát, mivel annak célja nem a kollektív véleménynyilvánítás, hanem mások, jelent esetben az érintett településen élő romák megfélemlítése.”* (ld. szintén a Gyulai Törvényszék 12.P.20.045/2013/47. sz. megismételt eljárásban hozott ítélet tényállási rész, 7. old. 1. bek.)

A perben tanúként meghallgatott gyöngyöspatai helyi polgárőrség vezetője, Tóth Mihály a 88. sz. jegyzkönyv értelmében azt nyilatkozta a perben: *„Amikor a Szebb*

Jövőért Polgárőr Egyesület tagjait megláttam, meg voltam döbbenve. Nem értettem mit keresnek a községben. A rendet fenntartani a mai jogszabályok szerint a rendőrségnek van joga. (...) Én azt sem tudom megmondani, hogy egyáltalán milyen feltételeknek felelt meg a Szébb Jövőért Polgárőr Egyesület ebben a logikában. Ugyanakkor szakmai oldalról az egyesület tagjainak tevékenységét semminek minősítem. Számomra a tevékenységül nem is tűnt szakszerűnek.” (17. old. utolsó bek.)

„Számon kellett volna kérni az egyesület tagjait, hogy miért vannak a községben szerintem magasabb szinten.” (18. old. 2. bek)

„A kérdést úgy fogalmazom meg, hogy Gyöngyöspata közigazgatási területén mit keres ilyen létszámú idegen ember, több helyen szétszóródva, éjszaka is mozogva. Ezen embereket illetően a község megosztott volt, sokank nem örültek nekik.” (18. old. 4. bek.)

Az Ítélet tábla mindezen bizonyítékokat és a perbeli időben hatályos szabályozást figyelmen kívül hagyva teljességgel téves következtetésre jutott a polgárőrökre vonatkozó, perben hatályos szabályozással kapcsolatban is. Ismételten hangsúlyozandó, hogy a Véderő és a Betyársereg nem is állította magáról, hogy polgárőri minőségben lett volna jelen, ők pusztán csatlakozni kívántak a „járőrözőkhöz”.

Büntető, illetve szabálysértési tényállások értékelése az Ítélet tábla ítéletében

Garázdaság szabálysértése

A felperes mindenekelőtt arra hivatkozott a perben, hogy az etnikai alapon megfélemlítő „járőrözést” végzők magatartása kapcsán fennállt a garázdaság szabálysértésének gyanúja (akkori Szabstv. 142/A.§, amely a kihívóan közösséggellenes, riadalomkeltésre alkalmas magatartásokat szankcionálta), az alperesnek e bírósági hatáskörbe tartozó szabálysértés gyanúja alapján eljárásokat kellett volna indítani a „járőrözőkkel” szemben, és a jogsértést felszólítás ellenére abba nem hagyókat előállíthatta volna [Rtv. 33. § (2) f)].

Az Ítélet tábla e szabálysértési tényállás megvizsgálását azonban teljességgel elmulasztotta.

A másodfokú ítélet ugyanakkor foglalkozik a 2011. évi XL. törvény 1. §-ával a Btk. – ba beiktatott új, a perbeli események hatására elfogadott és azután hatályba lépett 174/B. § (1a)-ával, amely a közösség tagja elleni erőszak tényállásának garázda alakzata. Az Ítélet tábla idézi a törvény indokolását: „*az állam kizárólagos joga és lehetősége a rend helyreállítása, a jogállam nem engedheti meg magának, hogy a közbiztonság fenntartására vonatkozó állami monopóliumot civil szerveződések erre vonatkozó törvényi felhatalmazás hiányában mindenféle állami kontroll nélkül, a hivatalosság látszatát keltve szervezzék; elszaporodtak azok a magatartások, amelyek ugyan nem érik el a közösség tagja elleni erőszak tényállásában szabályozott erőszak mértékét, azonban az egyes nemzeti, etnikai, faji, vallási csoportok tagjaiban jogos félelmet, riadalmat keltenek, ezzel etnikai feszültséget szítva*”. Az Ítélet tábla hozzáfűzi: „*Az indokolás lényegében visszautal a perbeli eseményekre, és azt támasztja alá, hogy megelőzően a jogalkotó nem szankcionálta büntetőjogi eszközökkel a hivatalosság látszatát keltő közbiztonsági, kirívóan közösséggellenes*

magatartást tanúsító, ezáltal a közösség tagjaiban riadalom keltésére alkalmas tevékenységeket.”(11. old. 5. bek alja)

5. sz. előkészítő iratában (8-9. old.) felperes felhívta a figyelmet arra, hogy a szóban forgó, az események után, azok hatására beiktatott Btk. tényállás **az események idején is hatályos garázdaság szabálysértésének** (1999. évi LXIX. tv. 142/A. §) **tényállási elemeit** egészítette ki a védett csoporthoz tartozás miatti (előítéletes) indítékkal:

174/B. (1a) “Aki mással szemben valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása miatt olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy riadalmat keltsen, büntettet követ el....”

Az Ítélet tábla saját indokolásából is egyértelműen következik tehát, hogy a gyöngyöspatai megfélemlítést kiváltó szervezetek magatartásának szankcionálására a garázdaság szabálysértési tényállása alkalmas lehetett volna, a kihívóan közösségellenes, riadalomkeltésre alkalmas magatartásnak legalábbis fennállt a gyanúja, ami alapján az alperesnek intézkednie kellett volna.

Ezt az álláspontot képviselte a kisebbségi ombudsman is⁵: „Jogi szempontból a „civil járőrözés” nem minősül rendezvénynek, tehát nem esik a Gytv. hatálya alá, ugyanakkor ez a magatartás nem igényel közterület-foglalási engedélyt sem. Am miután – a helybeliek által „fekete seregnék” is nevezett – SZJPE tartós jelenléte és tevékenysége az érintett kisebbség körében nem vitásan zaklató, provokáló, megfélemlítő légkört teremtett, ez önmagában is alapot adhatott volna, hogy akár garázdaság miatt szabálysértési eljárásokat indítson a rendőrség.

E tényállást az valósítja meg, aki kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen. Feljelentés esetén a bíróságnak nem csak arra lett volna lehetősége, hogy pénzbírságot szabjon ki, hanem az elkövetőt elzárással is sújthatta volna, sőt ki is tilthatta volna a településről.”

Feloszlatott társadalmi szervezetben való részvétel szabálysértése

Annak ellenére, hogy a felperes a perben a **feloszlatott társadalmi szervezetben való részvétel** szabálysértésének (rég. Szabs. tv. 152/B.§) valamennyi tényállása alkalmazásának alperes által történt elmulasztására hivatkozott, **az Ítélet tábla önkényesen csak az egyenruha viselésével kapcsolatos alakzatával** [rég. Szabs. tv. 152/B.§ (2) b)] foglalkozott (12. old. utolsó bek).

Ennek kapcsán helyesen állapítja meg, hogy „(A)z összetéveszthetőség nyilvánvalóan az adott ügy körülményeinek mérlegelésével határozható meg.” Ezt követően azonban szöges ellentétben a történeti tényállásból logikailag levonható következtetésekkel [amely szerint a SZJPE „tagjai a járőrszolgálatuk ellátása során a társadalmi szervezet által rendszeresített formaruhát viselték (bakancs, fekete nadrág, fehér ing, fekete mellény hátán a Szébb Jövőért! Felirattal, árpádsávos címerrel és polgárőrség felirattal)”. Továbbá: „a formaruha emlékeztetett a feloszlatott Magyar Gárda tagjainak az egyenruhájára, ezért a helyi roma közösség tagjai közül sokan azt hitték, hogy „gárdisták” érkeztek a községbe” – elsőfokú ítélet 6. old. 5. és 6. bek.], azt a

⁵

Ombudsmani jelentés, 19. oldal 1-2 bekezdés

nyilvánvalóan alaptalan következtetést vonja le a másodfokú bíróság, hogy „*a perben rendelkezésre álló bizonyítékok nem támasztják alá az összetéveszthetőség tényállási elemét, ezért a szabálysértés gyanúja nem volt megállapítható*”.

Hangsúlyozandó, hogy függetlenül az „egyenruha tényállás” megvalósulásának kérdésétől, az Ítéletábla elmulasztja vizsgálni a felosztatott társadalmi szervezetben való részvétel szabálysértése (régii Szabstv 152/B.§) első bekezdése szerinti tényállást, amelynek nem volt eleme a nyilvános rendezvényen megvalósulás, így – szemben az „egyenruha tényállással” – annak megvalósulása a „járőrözés” kapcsán is, nemcsak a Gytv. hatálya alá tartozó 2011. március 6-i rendezvény kapcsán lett volna vizsgálendő. Ezzel kapcsolatos álláspontunkat feljebb, a Magyar Gárda ítélet relevanciája kapcsán már kifejtettük (ld. II.3. pont).

A Szabstv. 152/B.§ (2) bekezdés a) pont szerinti tényállás megvalósulásának gyanúja szintén fel kellett volna merülnön azon információk alapján, amelyek a SZJPE-nek a Magyar Gárdához való kapcsolatára (nem jogi, hanem tényleges kapcsolatára) utaltak (a Magyar Gárdával való személyi összefonódások, a Magyar Gárda szimbólumainak pl. zászlójának, egyenruhákön az oroszlan jelképnek az alkalmazása). E tényállás értelmében: *“Elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható, aki a bíróság által felosztatott társadalmi szervezet működésében a felosztatás után részt vesz.”* E szabálysértési tényállás megvalósulásához nyilvánvalóan nem követelmény a jogutódlás. A Debreceni Ítéletábla azonban e tényállás vizsgálatát is elmulasztotta.

Felperes belátja, hogy a szóban forgó szabálysértési tényállások komoly értelmezési kérdéseket állítottak a jogalkalmazó elé, ugyanakkor határozott álláspontja, hogy nem a rendőrségnek, hanem a bíróságnak kellett volna megítélni, hogy adott esetben, adott személyekre alkalmazhatóak lettek volna azok a szabályok, amelyeknek a gyanúja kétségtelenül fennállt. Ezzel **egyetértően mondta ki az elsőfokú bíróság:** *„az alperes alapjogvédelmi kötelezettségének a teljesítése megkövetelte volna, hogy legalább hivatalból megindítsa az ezen időpontban hatályos Sztv. 152/B.§ (1) illetve (2) bekezdésben nevesített szabálysértések elkövetésének alapos gyanúja miatt az érintettekkel szemben a szabálysértési eljárásokat.”*

Megvalósíthat-e személyiségi jogsértést a rendőrség sorozatos mulasztása?

A vonatkozó indokolási rész végén – ellentmondva korábbi elemzésének a konkrét büntető illetve szabálysértési tényállások kapcsán - az Ítéletábla kifejti: *„a szabálysértési eljárás megindításának elmaradása nem alapozhatja meg az alperes felelősségét”*. Hivatkozik az ítélet az egységes bírói gyakorlatra, miszerint a hatósági eljárás során tett jogcselekmények – amennyiben törvényesek – nem alapozhatják meg a személyhez fűződő jogok sérelmét, kivéve, ha arra visszaélésszerű joggyakorlás keretében kerül sor. Ennek a gyakorlatnak a lényeges megállapításai a másodfokú bíróság szerint az eljárás kezdeményezésének elmaradására is alkalmazhatóak, mert a jogalkalmazó mérlegelő tevékenységébe tartozó döntések önmagukban nem jogellenesek, a személyiségi jog sérelmére – többlet tényállás hiányában – nem alkalmasak.

Felperesi álláspont szerint ez az érvelés több ponton sem állja meg a helyét:

1. A perben érvényesített jog, mint feljebb már kifejtettük, nem „egyszerű” személyiségi jog, hanem közvetlenül az Alkotmányból eredő alapjog. A per

- tárgya ebben a részben a rendőrség sorozatos mulasztása az etnikai megfélemlítéssel szembeni fellépés kapcsán. Az alapjogsérelmet okozó mulasztás az egyenlő emberi méltóság megsértéséhez vezetett és ekként alkalmas az Ebktv. zaklatás tényállásának megvalósítására. A zaklatás tényállása akkor is megállapítható, ha az emberi méltóságot sértő magatartás nem célzatos, ám annak pusztán hatása a tényállásban szabályozott ellenséges, megfélemlítő környezet kialakítása. Emiatt ebben a perben nem volt szükség az alperesi magatartás visszaélészerűségének valószínűsítésére, ugyanakkor a sorozatos mulasztás nyilvánvalóan felveti a visszaélészerűséget.
2. Tekintettel arra, hogy egy pontosan meg nem határozható, nagyobb közösség tagjainak (Ebktv. 20.§) alapjogait érvényesíteti felperes a közérdekű igényérvényesítés útján a perben, pontosan meg nem határozható számú eljárás megindításának elmulasztása, vagyis sorozatos, visszatérő mulasztás képezi ebben a tekintetben a per tárgyát, amire nem lehet analógia útján ráhúzni az egyes hatósági eljárások során megtett jogcselekmények által okozott jogsérelem kérdésében kialakult, egyedi személyiségi jogi (jóhírnév megsértése iránti) perekben kialakult joggyakorlatot.
  3. A rendőrt az Rtv. 13. (1) alapján intézkedési kötelezettség terheli, mint ahogy ezt később, a romákkal szemben indított szabálysértési eljárások (perbeli második időszak) kapcsán maga az Ítélet tábla is hivatkozta (15. old. 1. bek.). Ennél fogva egyértelműen téves valamely szabálysértési vagy büntetőeljárás megindításának elmulasztása kapcsán „a jogalkalmazó mérlegelő tevékenységébe tartozó döntéseket” felhívni, illetve az egyes hatósági eljárások során megtett jogcselekmények által okozott személyiségi jogsértések megítélésével párhuzamba állítani.
  4. A szabálysértési vagy büntetőeljárás megindításához egyszerű, nem alapos gyanú szükséges. A perben felhívott szabálysértési tényállások (elsősorban: garázdaság, felosztatott társadalmi szervezetben való részvétel) a per idején hatályos Szabstv. értelmében bírósági hatáskörbe tartoztak. A Szabstv. 76. § (1) alapján a rendőr dolga az lett volna, hogy a szabálysértőket azok abbahagyására felszólítsa, ennek hiányában a bíróság elé állítsa. A régi Szabstv. 82.-höz fűzött Nagykommentár szerint: „A szabálysértési eljárás hivatalból vagy feljelentés alapján indul. Hivatalból kell megindítani az eljárást, ha a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság úgy ítéli meg, hogy megalapozottan lehet szabálysértés elkövetésére következtetni. Bár az Sztv. nem a „gyanú” fogalmából indul ki, de lényegében ugyanolyan feltételekkel lehet szabálysértési eljárást megindítani, mint büntetőeljárást.”

Összefoglalva: Az alperesnek az etnikai megfélemlítéssel szembeni alapjogvédelmi kötelezettsége miatt intézkedési kötelezettsége volt az etnikai alapon a helyi romákat megfélemlítő „járőrözökkel” szemben. A konkrét intézkedési kötelezettségét a hatályos közjogi jogszabályok (Szabstv., Btk., Rtv.) alapozták meg, amely jogszabályi rendelkezéseket az alperesnek az Alkotmányra és nemzetközi egyezményekből fakadó emberi jogi normákra és joggyakorlatra, valamint a perbeli időben hatályos polgárőr törvény szellemiségére, rendelkezéseire, és a Magyar Gárdát felosztató ítéletekre tekintettel kellett volna értelmeznie. Több szabálysértés, így a felosztatott társadalmi szervezetben való részvétel és a garázdaság szabálysértése gyanúja is fennállt a „járőrözök” riadalomkeltő magatartása alapján, az alperes elmulasztott ezek alapján fellépni, és elmulasztott „soft” jogi, tárgyalásos eszközöket is alkalmazni az

etnikai megfélemlítés megakadályozására. Ezzel a sorozatos mulasztásával emberi méltóságot sértő magatartást valósított meg, vagyis alapjogot sértett.

(ii) A 2011. március 6-i gyöngyöspatai vonulások rendezvény jogi megítélése

Felperes az 1. kereseti kérelemben állított **alperesi – helyi romák emberi méltóságát sértő - mulasztás részeként** értékelte a keresetlevélben a 2011. március 6-i cigánysori felvonulás **felosztatásának elmulasztását**.

A gyülekezési jogi kérdésekkel foglalkozó 75/2008. AB határozat, a gyűlöletbeszéd büntetőjogi határaival foglalkozó 95/2008. AB határozat és a Magyar Gárdát feloszlato jogerős ítélet alapján egyértelmű, hogy a cigánysoron történt, rasszista megnyilvánulásokkal kísért felvonulás az ún. „**foglyul ejtett közönségre**” tekintettel (ennek megvalósulását az ombudsman is megállapította⁶) a helyi romák jogait és szabadságát sértette, ezért a rendőrségnek a felvonulást ezen a ponton fel kellett volna oszlatnia [ld. a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. tv. 14.§ (1)].

5. sz. előkészítő iratában felperes rámutatott, hogy a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V.14.) BM rendelet 6.§ (2) bekezdése⁷ alapján **a rendőrségnek a szervezőket előzetesen, írásban figyelmeztetni kellett volna az oszlatás jogkövetkezményére**, hiszen a bejelentésből, a rendezvény céljából (demonstráció a cigányterror ellen), helyszínéből (cigánysor) és időpontjából (márciusban késő délután, vagyis sötétben) előrelátható volt, hogy a helyi roma közösség emberi jogainak sérelme fog bekövetkezni, ha a tüntetés a tervezett útvonalon halad, vagyis érinti a romák lakta utcákat.

Felperes a 26. sz. előkészítő iratában (8. old.) továbbá azt is állította, hogy a cigánysoron történt fáklyás vonuláson megfélemlítő, rasszista jelszavakat skandálókat (amit videófelvétellel bizonyított felperes – ld 30. sz. jegyzőkönyv) **a rendőrségnek a tömegből ki kellett volna emelni és velük szemben garázdaság szabálysértése miatt eljárást indítani.**

A kisebbségi ombudsman jelentése ezen a ponton is összezseng felperes álláspontjával:

“A rendezvény szervezője 2011. március 2-án megtette a rendezvény megtartásához szükséges bejelentést a Gyöngyösi Rendőrkapitányságon. A beadványban a rendezvény céljaként ez szerepelt: „a helyi cigány lakosság bűnözésből élő rétege által terrorizált gyöngyöspatai lakosok kérésére demonstrálunk, [...] követeljük az elkövetett jogsértések kivizsgálását és szankcionálását”. A szervező bejelentette azt is, hogy a gyöngyöspatai Fő téren beszédek elmondását tervezik, majd ezt követően a résztvevők a Bem és a Hegyalja úton kívánnak végigvonulni.

Az tehát már a bejelentésből is kitűnt, hogy a rendezvény célja nem pusztán az volt, hogy a résztvevők meghallgassák az egyik parlamenti párt helyi és országos

⁶ Ombudsmani jelentés 21. oldal 5. bek.

⁷

6.§ (2) Ha a bejelentésből, vagy más módon egyértelműen megállapítható, hogy a tervezett rendezvény a Törvény 2. § (3) bekezdésében foglaltakba fog ütközni, vagy a rendezvényen a résztvevők fegyveresen, illetőleg felfegyverkezve fognak megjelenni, vagy a rendezvényt a bejelentésnek a Törvény 7. § a) és b) pontjai követelményeinek megfelelő tartalmától eltérően fogják megtartani, a figyelmeztetésnek tartalmaznia kell a jogkövetkezményekre - az esetleges felosztatásra - vonatkozó felhívást is.

politikusainak felszólalásait, hanem „üzenni kívántak” a gyöngyöspatai roma lakosság bűnelkövetőnek tekintett tagjainak. A rendezvényt nem önmagában a bűnözés visszaszorítása érdekében hirdették meg, hanem a demonstrációnak eleve etnikai színezetet adtak. Ezt fejezte ki az is, hogy a felvonulást nem Gyöngyöspata „semleges” közterületein kívánták megtartani, hanem kifejezetten a romák által lakott településrészt akarták bejárni. A helyszín kiválasztása így alkalmas volt a „kollektív bűnösség” látszatának keltésére, hiszen a felkeresett utcában lakó minden romát jogkövető magatartásra hívtak fel, és ezzel azt sugallták, hogy egy olyan közösségről van szó, amelynek tagjai bűnözésből élnek.”⁸

“(…) visszásnak tekintem, hogy a gyöngyöspatai romák – a jogi terminológiával élve – „foglyul ejtett közönségként” kénytelenek voltak eltűrni az elhangzott beszédeket, valamint az általuk lakott utcákban megjelent tömeg félelmet keltő jellegét. A kiszolgáltatottság érzését fokozta az is, hogy a demonstrálók között jelentős számban voltak olyan emberek, akik egy felosztott és betiltott, közismerten romaellenes szervezet formaruhájához hasonló viseletet hordtak.”⁹

A vonulások tüntetés megítélése kapcsán az első- és másodfokú ítéletek ugyancsak gyökeresen ellentétes megállapításra jutottak.

Az I. fokú ítélet a vonatkozó tényállási részben megállapítja: „A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a törvényszék azt is megállapította, hogy amikor a rendezvény szervezője Juhász Oszkár a petícióját felolvasta, a rendezvény résztvevői közül többen skandáltak és elhangzottak olyan verbális kijelentések is, amelyek egyértelműen sértették a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltóságát.” (41. old. 2. bek.) Ezt követően az ítélet hivatkozik Baranyi Györgyné és Balogh Tibor tanúvallomására. Felperes e tanúvallomásokon túl további bizonyítékokkal: a 2013. november 12-i tárgyaláson levetített (ld. 30. sz. jegyzőkönyv) videó felvétellel, továbbá 2013. október 29-i előkészítő iratához csatolt újságcikkkel is bizonyította a cigánysoron vonuló tömeg félelemkeltő jellegét, az ott elhangzott cigányellenes skandalást¹⁰. E bizonyítékokra a másodfokú bíróság figyelmét is felhívtuk fellebbezési ellenkérelmünkben (2-3. old.)!

Helytálló az elsőfokú bíróság megállapítása, mely szerint: „A törvényszék jogi álláspontja szerint az alperesnek alapjogvédelmi kötelezettsége alapján mérlegelnie kellett volna azt a körülményt, hogy főleg az idős beteg felnőttek és kisgyermekes családok nem fogják tudni gyakorolni azt a jogukat, hogy szabad választásuk alapján eldönthessék, hogy ténylegesen meghallgatják-e a nekik nem tetsző véleményt, vagy

⁸ Ombudsmani jelentés 14. oldal 3-4. bekezdései

⁹ Ombudsmani jelentés, 21. oldal, alulról 3. bekezdés

¹⁰ A hivatkozott online újságcikk megerősíti, hogy rasszista, fenyegető kiabálások hangzottak a vonuló menetből a cigánysoron (“Igenis van cigánybűnözés!”, “Fekete majmok!”, “Menjetek haza Indiába!”, “Most legyen nagy a pofátok!”, “Ne provokálj!” “Visszajövünk, de nem zászlóval!”).

A hivatkozott videófelvétel tanúsága szerint többek között ilyen kiabálások hangzottak el a tömegből az egyéb, szélsőséges, cigányellenes tüntetéseknél szokásos szélsőséges rigmusokon (ria-ria-Hngária, Adjon az Isten... Szébb jövőt!) kívül:

- Gyertek ki!
- Ne lopj, ne öl!
- Nem véd meg a fészület!
- Látjátok mennyien vagyunk?
- Most gyertek bántani az öregasszonyokat!

esetleg eltávoznak otthonukból. A törvényszék megítélése szerint a rendezvény megtartása (...) mégpedig kifejezetten az adott helyszínen és az adott időben azzal a következménnyel járt, hogy a roma közösség tagjai nem tudtak szabadon választani, hogy annak a ténynek az ismeretében, hogy a Szébb Jövőért Polgárőr Egyesület tagjai már 2011. március hó 1. napjától kezdődően járőröztek a községben és ezt a helyzetet félelemmel élték meg, elhagyják-e az otthonukat. ”

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a rendezvénynek voltak olyan résztvevői, akik megsértették a helyi roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltóságát. Rendőri intézkedésre azonban a bizonyítékok alapján egyértelműen nem került sor a rendezvény egyetlen résztvevőjével szemben sem, és nem indult utólag sem egyetlen szabálysértési és büntetőeljárás sem. **A bíróság az alperes alapjogvédelmi kötelezettségéből fakadó olyan mulasztásnak értékelte, amely a helyi roma közösség tagjainak egyenlő emberi méltóságát sértette, így módon az Ebktv. 10. § szerinti zaklatás megvalósítására alkalmas volt (41-43. oldalak).**

A másodfokú bíróság szerint azonban a perben beszerzett bizonyítékok alapján nem állt fenn olyan körülmény, amely alapján előzetesen fennállt volna a veszélye, hogy a rendezvény mások jogait és szabadságát sértene (14. old. 2. bek.), továbbá a felvonulás feloszlátásának sem álltak fenn a feltételei (14. old. 4. bek.). Az Ítélet a történeti tényállással ellentmondó, iratellenes megállapítást tesz, miszerint a rendezvényen „rendőri intézkedések történtek” (az elsőfokú ítélet 8. oldal 1. bekezdésében a rendezvény rendbiztosának jelentésére hivatkozva állapítja meg, hogy „a rendezvényen rendőri intézkedésre egyáltalán nem került sor”).

Az Ítélet önkényesen (indokolás nélkül) semmibe veszi a perben felvonultatott számtalan bizonyítékot a vonulások tüntetés megfélemlítő jellege kapcsán, továbbá az Alkotmánybíróságnak a gyűlöletbeszéd határaival foglalkozó döntéseit és a Legfelsőbb Bíróságnak a Fővárosi Ítélet jogerős ítéletét helybenhagyó álláspontját, amelyet a Magyar Gárdát feloszlató felülvizsgálati határozatában fejtett ki az olyan gyülekezésekkel kapcsolatban, amelyeket a cigányellenes szervezet romák lakta településrészekben tartott – a párhuzam a Jobbik által szervezett, Gyöngyöspatán a cigánysoron végigvonult demonstrációval nyilvánvaló. Az Ítélet továbbá nem tér ki az elsőfokú ítélet által jogilag értékelt kérdéskörre, miszerint a vonulások rasszista, emberi méltóságot sértő jelszavakat skandálókkal szemben nem indult egyetlen eljárás sem.

Összefoglalva a felperes álláspontja szerint az alperes egyértelműen mulasztott, amikor nem figyelmeztette a rendezvény szervezőjét az esetleges oszlatásra, nem emelte ki a szabálysértést elkövetőket és nem oszlatta fel a rendezvényt. Mindezen mulasztások álláspontunk szerint összességében emberi méltóságot sértő magatartást valósítottak meg, amely hozzájárult a helyi romákkal szemben bizonyítottan kialakult megfélemlítő, ellenséges, megalázó környezet kialakulásához.

(iv) A 2011. április 26-i összetűzés jogi megítélése

Az elsőfokú bíróság az alperesi mulasztások körében kitér az április 26-i összetűzésre is, megállapítva, hogy *„az alperes közbiztonsági tevékenysége során elkövetett mulasztásai is szerepet játszottak abban, hogy a gyöngyöspatái roma közösség tagjaival szemben kialakult megfélemlítő, ellenséges, megalázó és támadó környezet, ami nem vitásan korábban már kialakult, de még ebben az időszakban is fennmaradt,*

komoly összetűzésekhez is vezetett a helyi roma közösség nagy számú tagjai és a községben tartózkodó nem roma személyek egy kisebb csoportja között.” (elsőfokú ítélet, 45. old. 5. bek.)

Ezzel szemben az Ítélet tábla „úgy találta, hogy az alperes a jogszabályi rendelkezések által biztosított intézkedéseket megtette, a konkrét összetűzés elhárítására ráhatása nem volt, ebből az okból sem sértette meg a helyi roma közösség személyiségi jogait.”

Felperesi álláspont szerint ebben a körben is az elsőfokú bíróság jutott helyes következtetésre, amivel szembenálló másodfokú jogi következtetését az Ítélet tábla teljes mértékben elmulasztotta megindokolni, bizonyítékokkal alátámasztani.

Összefoglalva az első kereseti kérelemmel kapcsolatos felperesi álláspontot:

Az alperest az etnikai alapú megfélemlítéssel szemben nemzetközi emberi jogi normák, az EJEK gyakorlata, az Alkotmány, az AB és a rendes bíróságok gyakorlata alapján alapjogvédelmi kötelezettség terhelte. Az alapjogvédelmi kötelezettség intézkedési kötelezettséget teremtett, amire a perbeli időben hatályos jogszabályok felhatalmazást adtak volna megfelelő jogértelmezés útján, mind a hetekig tartó „járőrözés”, mind a március 6-i vonulások tüntetés kapcsán. Ám az alperes nyilvánvalóan nem ismerte fel megfelelően a „járőrözés” és a Gytv. hatálya alá tartozó demonstráció etnikai motivációját és az ebből fakadó intézkedési kötelezettségét. Ezzel a mulasztásával emberi méltóságot sértő magatartást valósított meg, ami hozzájárult ahhoz, hogy a romákkal szemben kialakuljon az ellenséges, megfélemlítő, támadó környezet. Mindezzel pedig alperes megvalósította az Ebktv. 10. § szerinti zaklatás tényállását.

III. Az alperes szabálysértési eljárási gyakorlatával megvalósított közvetlen hátrányos megkülönböztetés illetve zaklatás (2. és 3. kereseti kérelmek)

Felperes módosított kereseti kérelmeiben azt kérte a bíróságtól, hogy

2. állapítsa meg, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat [rég. Ptk. 84.§ (1) a) pont];

3. állapítsa meg, hogy az alperes 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, valamint a romákkal szembeni visszaélészerű szabálysértési eljárási gyakorlatával zaklatásban is részesítette a gyöngyöspatai roma közösséget, ezáltal megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat [rég. Ptk. 84.§ (1) a) pont];

Az elsőfokú bíróság a 3. kereseti kérelemnek a közvetlen hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó részét megállapította, a zaklatásra irányuló kereseti kérelmeket elutasította. A másodfokú bíróság valamennyi kereseti kérelmet elutasította.

III.1. Összegzés a 2. és 3. kereseti kérelem kapcsán

A másodfokú bíróság a 2. és 3. számú megállapítás kérelmek kapcsán **súlyosan megsértette** a Pp. 221.§-ában foglalt **indokolási kötelezettségét** és **jogszabálysértően értelmezte a felperest terhelő valószínűsítési kötelezettséget**.

A másodfokú ítélet **nem tartalmaz érdemi indokolást a felperes 2. és 3. számú kereseti kérelmei vonatkozásában**. A vonatkozó ítéleti indokolás (15. oldal) nem fejt ki a felperes kereseti kérelmeit a perbeli időszakokra és különböző jogcímeke (közvetlen hátrányos megkülönböztetés, zaklatás) szétbontva, ennek megfelelően tévesen foglalja össze azt, hogy a felperes miért állította az egyenlő bánásmód követelményének a megsértését. **Az Ítélet tábla nem veszi számba az ezekkel kapcsolatban a perben prezentált, és részben a fellebbezésben is összefoglalt bizonyítékokat.**

Az Ítélet tábla a felperesnek a 2. kereseti kérelem illetve a 3. kereseti kérelem zaklatás megállapítása iránti részre irányuló fellebbezési kérelmeit egyáltalán nem bírálta el, nem fejtette ki álláspontját az elsőfokú ítélet megállapítási kereseti kérelmeket elutasító rendelkezéseinek indokolásával szemben előterjesztett felperesi érvekkel kapcsolatban, ezzel az ügy érdemére kihatóan megsértette indokolási kötelezettségét.

Az Ítélet tábla a felperest terhelő valószínűsítési kötelezettséget a Faji irányelvvel és az Ebktv-vel ellentétesen értelmezi mind a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, mind a zaklatás vonatkozásában.

III.2. Az alperes perbeli második időszakban folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával megvalósított közvetlen hátrányos megkülönböztetés ellentmondó bírósági megítélése

A helyi roma közösség tagjainak panaszaira és az ombudsman ennek révén született gyöngyöspatai utóvizsgálati jelentésében (keresetlevél 15. sz. melléklete) foglaltakra, továbbá az ombudsman és az ORFK közötti levelezésre (keresetlevél 16. sz. melléklete) alapítva (részletesen ld.: keresetlevél 12-15. old.) az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárást folytatott le abban a tekintetben, hogy az alperes szabálysértési szankcionálási gyakorlata megvalósított-e közvetlen hátrányos megkülönböztetést a helyi romákkal szemben a helyi nem romákhoz képest.

A keresetlevélben felperes előadta, hogy a rendőrség Gyöngyöspatán a második időszakban folytatott szabálysértési eljárási gyakorlata olyan egyedi feljelentésekből, illetőleg helyszíni bírságolásokból állt, amelyek formális jogszerűsége egyenként nem (vagy csak bizonyos esetekben) lehetett volna megkérdőjelezhető, hiszen az esetek többségében a szankció kiszabásának lehetett jogszabályi alapja. Amennyiben az esetek összességét vizsgálva azonban megállapítható a kirívó etnikai aránytalanság az eljárás alá vontak tekintetében, úgy ez azt igazolja, hogy a rendőrség – jogellenesen - **etnikai profilalkotást**¹¹ alkalmaz, vagyis jogszerűtlen alapon (etnikai hovatartozás

¹¹ Egy általánosan elfogadott európai meghatározás a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság („ECRI”) -től származik, amely szerint etnikai profilalkotás: „Az olyan ismérvek, mint a faj, a bőrszín, a nyelv, a vallás, a nemzetiség vagy a nemzeti vagy etnikai származás objektíven és ésszerűen nem igazolható alkalmazása a rendőrök ellenőrző, megfigyelő vagy

alapján) választja ki azt, hogy kikkel szemben intézkedik, illetve indít eljárást, ami a szakirodalom és nemzetközi emberi jogi dokumentumok értelmében is a diszkrimináció tilalmába ütközik függetlenül attól, hogy az egyes intézkedések önmagukban jogszerűek voltak-e. A rendőrség gyakorlatának jogszerűtlensége (az egyenlő bánásmód sérelme) tehát csak az eljárások összességéből állapítható meg.

A helyi nem romákhoz képest a helyi romák hátrányára kirívóan aránytalan szabálysértési eljárási gyakorlat valószínűsítésére a keresetlevélben és mellékleteiben foglalt bizonyítékokon túl tanúk meghallgatását, videófelvetelek levetítését indítványozta felperes, és indítványt tett az alperes birtokában lévő szabálysértési iratok részben anonimizált, ám az etnikai hovatartozást a vezetéknev és az utcanév alapján kétségtelenül igazolni képes adatok beszerzésére.

Az elsőfokú bíróság 71. számú, a bizonyítási teherről tájékoztató végzése szerint „a felperest terheli a valószínűsítési kötelezettség a feljelentéses szabálysértési ügyek, valamint a helyszíni bírság kiszabásával zárult szabálysértési ügyek vonatkozásában is.” Ennek megfelelően 2014. október 1-én kelt előkészítő iratban pontosított bizonyítási indítvány részletesen meghatározta, hogy a két peres időszakra különböztve milyen ügyiratok, adatok kiadására kérte a felperes kötelezteni az alperest. A második időszak tekintetében a következő adatok kiadását indítványozta felperes:

- a gyöngyöspatai lakcímmel rendelkező személyek (vagyis gyöngyöspatai lakosok) által
- Gyöngyöspata teljes belterületén elkövetett szabálysértések miatt
- az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök által kiszabott
- valamennyi helyszíni bírságról szóló nyilvántartási lap,
- illetve valamennyi, az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök által tett szabálysértési feljelentés alapján indult eljárás aktája,
- vagy csak maga a rendőrségi feljelentés, amennyiben az eljárás lefolytatása nem a rendőrség, hanem más hatóság hatáskörébe tartozott, de a feljelentést az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök tették.

A felperesi bizonyítási indítványnak a törvényszék 89. sz. végzésével teljes körűen helyt adott és ennek megfelelően kötelezte az alperest az adatok kiadására, amelynek alperes eleget is tett. Az alperes maga sorolta be a keresetlevél 11. oldalán kifejtettek alapján (a korábbi kisebbségi és adatvédelmi ombudsman közös állásfoglalására is történt hivatkozással az eljárás alá vontak etnikai hovatartozása lakóhelyük (utcanév), és kiegészítő adatként vezetéknevük – mint helyben tipikus roma nevek - alapján volt valószínűsíthető) a szabálysértést elkövetőket etnikai hovatartozás alapján (roma-nem roma). A helyszíni bírság nyomtatványokat és a rendes szabálysértési eljárások feljelentéseit is rendelkezésre bocsátotta alperes, továbbá a felperes által megadott táblázatban összesítette az adatokat (101. sz. előkészítő irat A/2. táblázat). Az alperes által szolgáltatott

III.1. Összegzés a 2. és 3. kereseti kérelem kapcsán

A másodfokú bíróság a 2. és 3. számú megállapítás kérelmek kapcsán **súlyosan megsértette** a Pp. 221.§-ában foglalt **indokolási kötelezettségét** és **jogszabálysértően értelmezte a felperest terhelő valószínűsítési kötelezettséget.**

A másodfokú ítélet **nem tartalmaz érdemi indokolást a felperes 2. és 3. számú kereseti kérelmei vonatkozásában.** A vonatkozó ítéleti indokolás (15. oldal) nem fejt ki a felperes kereseti kérelmeit a perbeli időszakokra és különböző jogcímekre (közvetlen hátrányos megkülönböztetés, zaklatás) szétbontva, ennek megfelelően tévesen foglalja össze azt, hogy a felperes miért állította az egyenlő bánásmód követelményének a megsértését. **Az Ítélet tábla nem veszi számba az ezekkel kapcsolatban a perben prezentált, és részben a fellebbezésben is összefoglalt bizonyítékokat.**

Az Ítélet tábla a felperesnek a 2. kereseti kérelem illetve a 3. kereseti kérelem zaklatás megállapítása iránti részre irányuló fellebbezési kérelmeit egyáltalán nem bírálta el, nem fejtette ki álláspontját az elsőfokú ítélet megállapítási kereseti kérelmeket elutasító rendelkezéseinek indokolásával szemben előterjesztett felperesi érvekkel kapcsolatban, ezzel az ügy érdemére kihatóan megsértette indokolási kötelezettségét.

Az Ítélet tábla a felperest terhelő valószínűsítési kötelezettséget a Faji irányelvvel és az Ebktv-vel ellentétesen értelmezi mind a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, mind a zaklatás vonatkozásában.

III.2. Az alperes perbeli második időszakban folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával megvalósított közvetlen hátrányos megkülönböztetés ellentmondó bírósági megítélése

A helyi roma közösség tagjainak panaszaira és az ombudsman ennek révén született gyöngyöspatai utóvizsgálati jelentésében (keresetlevél 15. sz. melléklete) foglaltakra, továbbá az ombudsman és az ORFK közötti levelezésre (keresetlevél 16. sz. melléklete) alapítva (részletesen ld.: keresetlevél 12-15. old.) az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárást folytatott le abban a tekintetben, hogy az alperes szabálysértési szankcionálási gyakorlata megvalósított-e közvetlen hátrányos megkülönböztetést a helyi romákkal szemben a helyi nem romákhoz képest.

A keresetlevélben felperes előadta, hogy a rendőrség Gyöngyöspatán a második időszakban folytatott szabálysértési eljárási gyakorlata olyan egyedi feljelentésekből, illetőleg helyszíni bírságolásokból állt, amelyek formális jogszerűsége egyenként nem (vagy csak bizonyos esetekben) lehetett volna megkérdőjelezhető, hiszen az esetek többségében a szankció kiszabásának lehetett jogszabályi alapja. Amennyiben az esetek összességét vizsgálva azonban megállapítható a kirívó etnikai aránytalanság az eljárás alá vontak tekintetében, úgy ez azt igazolja, hogy a rendőrség – jogellenesen - etnikai profilalkotást¹¹ alkalmaz, vagyis jogszerűtlen alapon (etnikai hovatartozás

¹¹ Egy általánosan elfogadott európai meghatározás a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság („ECRI”) -től származik, amely szerint etnikai profilalkotás: „Az olyan ismérvek, mint a faj, a bőrszín, a nyelv, a vallás, a nemzetiség vagy a nemzeti vagy etnikai származás objektíven és ésszerűen nem igazolható alkalmazása a rendőrök ellenőrző, megfigyelő vagy

alapján) választja ki azt, hogy kikkel szemben intézkedik, illetve indít eljárást, ami a szakirodalom és nemzetközi emberi jogi dokumentumok értelmében is a diszkrimináció tilalmába ütközik függetlenül attól, hogy az egyes intézkedések önmagukban jogszerűek voltak-e. A rendőrség gyakorlatának jogszerűtlensége (az egyenlő bánásmód sérelme) tehát csak az eljárások összességéből állapítható meg.

A helyi nem romákhoz képest a helyi romák hátrányára kirívóan aránytalan szabálysértési eljárási gyakorlat valószínűsítésére a keresetlevélben és mellékleteiben foglalt bizonyítékokon túl tanúk meghallgatását, videófelvetelek levetítését indítványozta felperes, és indítványt tett az alperes birtokában lévő szabálysértési iratok részben anonimizált, ám az etnikai hovatartozást a vezetéknev és az utcanév alapján kétségtelenül igazolni képes adatok beszerzésére.

Az elsőfokú bíróság 71. számú, a bizonyítási teherről tájékoztató végzése szerint „a felperest terheli a valószínűsítési kötelezettség a feljelentéses szabálysértési ügyek, valamint a helyszíni bírság kiszabásával zárult szabálysértési ügyek vonatkozásában is.” Ennek megfelelően 2014. október 1-én kelt előkészítő iratban pontosított bizonyítási indítvány részletesen meghatározta, hogy a két peres időszakra különböztve milyen ügyiratok, adatok kiadására kérte a felperes kötelezteni az alperest. A második időszak tekintetében a következő adatok kiadását indítványozta felperes:

- a gyöngyöspatai lakcímmel rendelkező személyek (vagyis gyöngyöspatai lakosok) által
- Gyöngyöspata teljes belterületén elkövetett szabálysértések miatt
- az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök által kiszabott
- valamennyi helyszíni bírságról szóló nyilvántartási lap,
- illetve valamennyi, az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök által tett szabálysértési feljelentés alapján indult eljárás aktája,
- vagy csak maga a rendőrségi feljelentés, amennyiben az eljárás lefolytatása nem a rendőrség, hanem más hatóság hatáskörébe tartozott, de a feljelentést az alperes, illetőleg az alperes alárendeltségébe tartozó rendőrkapitányságok, rendőrőrsök állományába tartozó rendőrök tették.

A felperesi bizonyítási indítványnak a törvényszék 89. sz. végzésével teljes körűen helyt adott és ennek megfelelően kötelezte az alperest az adatok kiadására, amelynek alperes eleget is tett. Az alperes maga sorolta be a keresetlevél 11. oldalán kifejtettek alapján (a korábbi kisebbségi és adatvédelmi ombudsman közös állásfoglalására is történt hivatkozással az eljárás alá vontak etnikai hovatartozása lakóhelyük (utcanév), és kiegészítő adatként vezetéknevük – mint helyben tipikus roma nevek - alapján volt valószínűsíthető) a szabálysértést elkövetőket etnikai hovatartozás alapján (roma-nem roma). A helyszíni bírság nyomtatványokat és a rendes szabálysértési eljárások feljelentéseit is rendelkezésre bocsátotta alperes, továbbá a felperes által megadott táblázatban összesítette az adatokat (101. sz. előkészítő irat A/2. táblázat). Az alperes által szolgáltatott

---

nyomozati tevékenysége során”. ECRI (2007) 1. bekezdés, megtalálható ebben is: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Guide-ethnic-profiling_HU.pdf, 6. oldal

adatokat, az alperes által végzett etnikai besorolást felperes elfogadta, nem vitatta. Ezért a Törvényszék ezen adatokat a felek egyező előadása alapján tényként fogadta el.

Felperes eleget tett az elsőfokú bíróság által rá rótt valószínűsítési kötelezettségnek, amit az alperes a tárgyalás berekesztése előtt elismert a felperes valamennyi kereseti kérelme vonatkozásában (ezt az elsőfokú ítélet rögzíti is - ld. 17. old. alja, 18. old. teteje, ld. továbbá a 127. sz. jegyzőkönyv 7. old. 5. bek.).

Az adatokból az elsőfokú ítélet történeti tényállása szerint a második időszak vonatkozásában (3. kereseti kérelem) az volt megállapítható, hogy „a 2011. május hó 1. napja és 2011. december hó 31. napja közötti időszakban indult 86 szabálysértési ügyből 25 nem romákkal szemben, míg 61 a helyi gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben indult meg.” (13. old. 3. bek.) Az elsőfokú ítélet továbbá megállapítja, hogy a perbeli második időszakban a községnek 2800 lakosa volt, amelyből 450 tartozott a roma nemzetiséghez.

„A felek közös előadása alapján megállapított ezen számarányra alapította azt a felperes, hogy 4 és félszeres arányban szankcionálták a roma nemzetiséghez tartozó helyi lakosokat a lakosságon belüli arányukhoz képest.” (elsőfokú ítélet, 57. old. alja, 58. old. teteje).

A 109. sz. előkészítő iratban a felperes bemutatta, hogy a helyi romákat majdnem négy és félszeres arányban szankcionálták a lakosságon belüli arányukhoz képest, vagyis a romák a büntetettek körében erősen felülreprezentáltak voltak. Ezzel szemben a helyi nem romák lakosságon belüli arányukhoz képest erősen alulreprezentáltak voltak (a két csoport összehasonlításában a különbség tizenháromszoros volt).¹²

Az adatokból megállapítható volt továbbá, hogy a romákkal szemben indult szabálysértési ügyek (ide értve a helyszíni bírságokat is) több mint fele gyalogos (19) és kerékpáros (14) szabálysértés volt, és volt 4 köztisztasági szabálysértés is (cigaretta-csikk eldobása, szotyji köpködés miatt), tehát a romákkal szembeni ügyek több mint fele társadalomra csekély fokban veszélyes, „bagatell” szabálysértés volt. Nem romákkal szemben azonban egyetlen gyalogos, kerékpáros vagy köztisztasági szabálysértési eljárás nem indult (elsőfokú ítélet 60. old. 2, 3. bek.).

Ehhez kapcsolódik az elsőfokú ítélet fontos megállapítása, mely szerint: *„A logika szabályai szerint ugyan nem zárható ki, azonban nyilvánvalóan életszerűtlen egy olyan feltételezés, hogy valamely összehasonlítható helyzetben lévő csoport tagjai egy*

---

¹² A 61 intézkedés a 86-nak a 71%-a. Gyöngyöspatán a per időszakában 2800 lakos volt, ebből 450 roma (ld. keresetlevél 4. oldal), vagyis a roma lakosság a teljes lakosság 16%-át tette ki (nem vesszük figyelembe a kiskorúak arányát, mert nem ismerjük, sem a roma, sem a nem roma lakosság körében). Ha a rendőrség egyenlő arányban szankcionálta volna a romákat és a nem romákat, akkor az eljárások 16%-át indították volna romákkal szemben. De mivel ez 71%, ez azt jelenti, hogy majdnem négy és félszeres (71:16=4,43) arányban szankcionáltak romákat szabálysértés miatt a lakosságon belüli arányukhoz képest. A nem romák a lakosság 84%-át tették ki, azonban velük szemben a helyi lakosokkal szembeni szabálysértési eljárásoknak csak 29%-át indították, tehát egyharmad olyan arányban (29:84=0,34), mint a lakosságon belüli arányuk.

*adott időszakban egyáltalán nem követnének el szabálysértéseket.” (58. old. 3. bek.). Ez különösen igaz „bagatell” szabálysértésekre. Megállapítja továbbá az ítélet: *”Nem vitás tény, hogy a perbeli második időszakban kizárólag roma nemzetiséghez tartozó személyekkel szemben indult gyalogos szabálysértés miatt szabálysértési eljárás, a velük összehasonlítható helyzetben lévő másik csoport tagjaival a gyöngyöspatai nem roma nemzetiséghez tartozó személyekkel pedig nem.” (61. old, alulról 2. bek.)**

Az alperes által prezentált adatok egyértelműen alátámasztják, hogy a második időszakban a rendőrség jelentősen nagyobb arányban bírságolta a gyöngyöspatai roma lakosokat a gyöngyöspatai nem roma lakosokhoz képest. Az adatokból továbbá megállapítható az is, hogy a romákkal szemben jellemzően kisebb súlyú szabálysértések miatt is fellépett a rendőrség, ellentétben a nem roma lakosokkal.

Az alperes által szolgáltatott adatokból következő, a romák hátrányára kirívó aránytalanságon túl a Törvényszék figyelembe vette továbbá azokat a bizonyítékokat, amelyek alátámasztották, hogy **számos esetben az alperes nem roma helyi lakosokkal szemben nem intézkedett olyankor, amikor a szabálysértés elkövetését pedig észlelte.** Ebben a körben az elsőfokú bíróság Kiss Tibor és Szőke Sándor érdektelen tanúk vallomására hivatkozik, amelyek alapján *„kétséget kizáróan megállapította, hogy a perbeli második időszakban a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival összehasonlítható helyzetben lévő másik csoporthoz tartozó helyi lakosok is elkövették ezt a szabálysértést, ám annak ellenére, hogy a rendőrök a szabálysértés elkövetését nem vitásan észlelték törvényen alapuló intézkedési kötelezettségüknek nem tettek eleget.” (61. old. alja, 62. old. teteje).*

A Törvényszék hivatkozik továbbá arra, hogy az alperesi jogi képviselő a tárgyalás berekesztését megelőző érdemi felszólalásában úgy nyilatkozott, hogy előfordulhattak egyedi mulasztások, vagyis amikor *„bizonyos napokon bizonyos rendőrök, annak ellenére, hogy észleltek bizonyos szabálysértési tényállást, ők mégsem intézkedtek” (54. old. alja, 55. old. teteje).*

A fellebbezési ellenkérelmünkben továbbá kértük az elsőfokú ítélet indokolásának kiegészítését azon további bizonyítékokkal, amelyeket a perben annak alátámasztására szolgáltatunk, hogy a második időszakban a nem romákkal szemben a rendőrség szabálysértés észlelése ellenére nem intézkedett (ezen bizonyítékokat 110. sorszámú előkészítő iratunkban az elsőfokú eljárásban is összegeztük):

A kisebbségi ombudsman utóvizsgálati jelentése beszámol arról, hogy a hivatal munkatársai a nem romák lakta utcákban is tapasztalták, hogy az emberek az úttesten közlekednek, miközben megfelelő állapotú járdát is igénybe vehettek volna.¹³

Arról is beszámol az ombudsman, hogy míg volt olyan roma lakos, akit 30.000 ft-os bírsággal sújtottak azért, mert nem olyan napon égetett kerti hulladékot, amikor az engedélyezett, addig mialatt munkatársai a településen jártak épp olyan napon, amikor nem engedélyezett az égetés, a község közontjában sűrű füst gomolygott, ami egy nem roma család házában a kertjében történt égetésből származott, a közelben lévő rendőrautóból is észlelhetően, ám mégsem történt rendőri intézkedés.¹⁴

A 2013. november 12-i tárgyaláson levetített, felperes által becsatolt egyik videófelvételen is látható, hogy nem roma nének az úttesten közlekednek és panaszkodnak a járda állapotára, amiből következtetni lehet arra, hogy rendszeres szokásuk, hogy nem azon közlekednek.

¹³ Utóvizsgálati jelentés, 27. old. 5. bek.

¹⁴ Utóvizsgálati jelentés, 27. old. 6-7. bek.

Fenti bizonyítékok alapján az elsőfokú bíróság megállapította: „*a roma nemzetiséghez tartozó személyek felülreprezentáltsága a szabálysértési ügyekkel összefüggésben arra is visszavezethető, hogy az alperes vezetési és irányítási alárendeltségébe tartozó Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő rendőrök nem minden esetben intézkedtek részrehajlás nélkül, az egyenlő bánásmód követelményét betartva, bizonyítottan több alkalommal nem intézkedtek a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival összehasonlítható helyzetben lévő csoport tagjaival szemben, annak ellenére, hogy a szabálysértések elkövetését bizonyítottan érzékelték.*” (62. old. 3. bek.)

A Törvényszék a tények jogi minősítése kapcsán figyelembe vette az Open Society Justice Initiative amicus curiae beadványában (59. előkészítő irat mellékelete) a megkülönböztető entikai profilalkotással kapcsolatos nemzetközi, európai joggyakorlatról szóló információkat, továbbá azt, hogy az Egyenlő Bánásmód Hatóság által az előtte a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság ellen folyamatban volt hatósági eljárásban megállapította, hogy „a Rimócon intézkedő rendőrök egyedi intézkedései ugyan jogszerűek voltak, de az általuk követett szabálysértési gyakorlat összességében sértette az egyenlő bánásmódhoz való jogot.” (59. old. alulról 2. bek.) (ld. továbbá a keresetlevél 17. sz. mellékletét).

A törvényszék az Ebktv. 7. (2) bekezdésében meghatározott definíció („magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás vagy gyakorlat”) alapján eljutott arra az antidiszkriminációs jogalkalmazás szempontjából rendkívül fontosságú, a diszkrimináció tipikus megnyilvánulási formájának megfelelő megállapításra, amely szerint:

„Annak, hogy valamely gyakorlat is sértheti az egyenlő bánásmód követelményét, azért van jelentősége, mert valamely követett gyakorlat akkor is eredményezheti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, amennyiben a gyakorlat részét képező egyedi konkrét intézkedések egyaránt törvényesek voltak”.

Fontos hangsúlyozni, hogy a diszkrimináció azért valósulhat meg ily módon a gyakorlatban a formálisan jogszerű egyedi intézkedések összessége révén is, mert a hátrányos megkülönböztetés valójában az intézkedést megelőzően, az intézkedésre kiválasztás során történik meg!

A Törvényszék helytállóan mondta ki továbbá: „*egy szabálysértési ügyben intézkedő rendőr törvényi kötelezettségének csak abban az esetben tesz eleget, akkor intézkedik részrehajlás nélkül, az egyenlő bánásmód követelményét nem sértve, ha valamennyi általa észlelt szabálysértés esetén eleget tesz intézkedési kötelezettségének és az egyenlő bánásmód követelményét betartva részrehajlás nélkül választja ki intézkedésre az érintett személyeket is.*” (61. old. 5. bek.)

A Törvényszék tehát a felperes kereseti kérelmének megfelelően **megállapította**, hogy a rendőrség a 2011. május 1. és 2011. november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel megsértette az egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

Az, hogy a másodfokú döntés megváltoztatta az elsőfokú ítélet ezen rendelkezését, annak az eredménye, hogy az Ebktv. speciális bizonyítási

szabályain alapuló felperesi valószínűsítési kötelezettséget jogellenesen, alapjogsértő módon és a faji irányelvet sértő módon értelmezi az Ítéltábla.

A másodfokú ítélet a jogi indokolás elején úgy értékeli, hogy „*Helytállóan alkalmazta az elsőfokú bíróság az Ebktv. 19. (1) és (2) bekezdésében foglalt bizonyítási terhet akként, hogy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult felperesnek csupán valószínűsítenie kellett, hogy a jogsérelmet szenvedő személyt vagy csoportot hátrány érte, vagy annak közvetlen veszélye fenyeget, míg az alperest annak a bizonyítási terhelte, hogy a felperes által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.*” (10. old. 2. bek.)

Valamint kifejti, hogy az Európai Bíróság ítéleteiből kialakult speciális bizonyítási teherből az következik, hogy „*a bizonyosságnál kisebb fokban azonban elegendő a hátrány bekövetkezésének vagy közvetlen veszéllyel fenyegetésének a valószínűsítése*” (10. old. 3. bek.).

Bár elmulasztja említeni az Ítéltábla az Ebktv. 19. § (1) b) pontjában foglaltakat, vagyis azt, hogy a felperest nemcsak a hátrány [19. § (1) a) pont], hanem a jogsérelmet szenvedett személynek vagy csoportnak a vélt vagy valós védett tulajdonsága tekintetében is valószínűsítési kötelezettség terheli (ebben a tekintetben a felperes valószínűsítésének sikeressége nem kérdőjeleződött meg a perben sem az alperes, sem az eljáró bíróságok által) – ettől eltekintve megállapítható, hogy az Ebktv-n alapuló perekben alkalmazandó speciális bizonyítási szabályok vonatkozásában az Ítéltábla ítéletének elvi alapvetése helytálló.

Ezt követően azonban, és a fentiekkel éles ellentmondásban a perbeli második időszakban az alperes szabálysértési eljárási gyakorlatára vonatkozó kereseti kérelem kapcsán a másodfokú bíróság – szemben az elsőfokú bírósággal – arra a megállapításra jut, hogy a rendelkezésre álló adatok nem valószínűsítik, hogy a megjelölt csoportot hátrány érte, vagyis a felperes nem tett eleget valószínűsítési kötelezettségének. Az Ítéltábla szerint: „*A valószínűsítés megállapításához lényegesen részletesebb, objektív adatokon alapuló, a települést érintő rendőrségi hatáskörbe tartozó teljes szabálysértési eljárási iratanyagok vizsgálatára, továbbá – a nem szankcionált jogsértések tekintetében – részletes megfigyelésre, az állított elkövetés körülményeinek tárgyilagos adataira lett volna szükség, ennek hiányában valószínűsíteni kellett volna olyan, akár a rendőri vezetés részéről kezdeményezett, akár az intézkedő rendőrökben önkéntesen kialakult szándékot, amely az igazoltatási és szabálysértési gyakorlatban a roma és nem roma személyek közötti megkülönböztetést alátámasztja. A rendelkezésre álló adatok azonban az objektivitás követelményeinek nem feleltek meg, a teljes lakosság magatartásának, az egyes magatartások a szabálysértési eljárásban értékelendő körülményeinek hiányában csak az általánosság szintjén mozognak, és ezért nem érték el a csoportot ért hátrány valószínűsítésének feltételét.*”

Az Ítéltábla – a törvényszék helyes értelmezésével szemben - tévesen értelmezi a Faji irányelven alapuló, az Ebktv-be átültetett felperesi könnyített bizonyítási teher, a valószínűsítési kötelezettség tartalmát.

Az Ebktv. 19. § - az Ebktv. EU jogi alapját jelentő Faji irányelv 8. cikkének implementálásával - kifejezetten **könnyített bizonyítási terhet telepít** (valószínűsítési kötelezettség) a felperesre és kimentési bizonyítási kötelezettséget az

alperesre éppen azért, mert a felperes mindig hátrányban van a diszkriminációt bizonyító objektív tények tekintetében.

Az elsőfokú eljárásban prezentált, fent összefoglalt bizonyítékokkal felperes eleget tett valószínűsítési kötelezettségének a 71. sz. végzésnek megfelelően, és ezt az alperes is elismerte kifejezett nyilatkozatával (127. sz. jzkv., 7. old. 5. bek.). A másodfokú bíróság ugyanakkor indokolási kötelezettségét is megsértette, nem derül ugyanis ki a vonatkozó indokolásból, hogy milyen „a települést érintő rendőrségi hatáskörbe tartozó teljes szabálysértési eljárási iratanyag” vizsgálatát hiányolja, hiszen ez a fentiekben kifejtettek szerint a felperes indítványára az alperes által szolgáltatott ügyiratokkal és általa etnikailag besorolt adatok szolgáltatásával megtörtént. Az Ítéletábra számára azonban úgy tűnik, nem voltak elég objektívek ezek az adatok, nem fejt ki azonban, hogy milyen okból kifolyólag.

A nem szankcionált jogsértések részletes megfigyelése, „körülményeinek tárgyilagos adataival” történő bizonyítása álláspontunk szerint **ellentmond a könnyített bizonyítási tehernek és a józan észnek is.**

Lehetetlen egy nyolc hónapon át tartó, egy 2800 fős településen kifejtett rendészeti gyakorlat során szankcionálni elmulasztott valamennyi szabálysértést (pl. úttesten gyalogolás a járda helyett) bárki is részletesen megfigyeljen. A Faji irányelv 8. cikk (1) bekezdése éppen azt célozza, hogy lehetővé váljon egy nagyon nehezen bizonyítható jelenség, a diszkrimináció megállapítása olyan hitelt érdemlő információk szolgáltatásával, amelyek alapján *az átlagember azt a következtetést vonja le, hogy objektív megítélés alapján a panaszos panasza megalapozott* (Ld. az EBH tanácsadó testülete 384/4/2008. (III.28.) TT. sz. állásfoglalását a valószínűsítés tartalmáról).

Ahogy az elsőfokú eljárásban benyújtott amicus curiae beadványban is olvasható, a **nemzetközi ítélkezési gyakorlat** kifejezetten elismeri, hogy mennyire nehéz a diszkrimináció bizonyítása, különösen ott, ahol a diszkrimináció állami hatóságok, például a rendőrség gyakorlatának eredménye, akik tagadják, hogy cselekedeteiket a faj, etnikum, vallás vagy nemzeti származás, illetve az befolyásolja, hogy az illető egyén szemmel láthatóan ilyen közösségek tagja. A bíróságok úgy válaszolnak erre a nehézségre, hogy a bizonyítékok széles körét fogadják el a megkülönböztető bánásmód valószínűsítésére, köztük statisztikákat, az állami hatóságokra hárítva annak kötelezettségét, hogy elmagyarázzák, hogy a megkülönböztető bánásmód miért nem diszkriminatív, miután az ilyen megkülönböztető bánásmód *prima facie* (első látásra elfogadható) bizonyítékai bemutatásra kerültek.

Az Európai Unió Bírósága a C-83/14. sz. ügyben 2015. július 16-án hozott ítéletében a Faji irányelvet értelmezve mondta ki:

85. Egyébiránt emlékeztetni kell arra, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy fennáll a hátrányos megkülönböztetés vélelme, az egyenlő bánásmód elvének hatékony alkalmazása megkívánja, hogy a bizonyítási teher az érintett alpereseket terhelje, akiknek bizonyítaniuk kell, hogy nem sértették meg az említett elvet (lásd különösen: Coleman-ítélet, C-303/06, EU:C:2008:415, 54. pont; Asociația Accept ítélet, C-81/12, EU:C:2013:275, 55. pont). Ugyanilyen esetben alperesként a CHEZ RB-nek kellene vitatnia az egyenlő bánásmód elve ilyen megsértésének fennállását, bizonyítva, hogy a vitatott gyakorlat bevezetése és annak jelenlegi fenntartása egyáltalán nem azon a körülményen alapul, hogy az érintett városrészekben alapvetően roma származású bolgár állampolgárok

laknak, hanem kizárólag objektív tényezőkön, amelyek semmilyen kapcsolatban nem állnak a faji vagy etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetéssel (lásd analógia útján: Coleman-ítélet, C-303/06, EU:C:2008:415, 55. pont; Asociația Accept ítélet, C-81/12, EU:C:2013:275, 56. pont).

Gyakran nem lehet közvetlen és döntő bizonyítékot szerezni a hátrányos megkülönböztetésre. Ennek eredményeképpen az EJEB elismeri, hogy bizonyítékok széles körét kell megvizsgálni, köztük közvetett bizonyítékokat is, amiből azt a következtetést lehet levonni, hogy megkülönböztető bánásmód történt faji, etnikai vagy egyéb védett tulajdonság alapján.¹⁵ Az EJEB elfogadta, hogy a hátrányos megkülönböztetés ilyen *prima facie* bizonyítéka például olyan nyilatkozatokon és bizonyítható cselekedeteken alapulhat, amelyek valószínűsítik a diszkriminatív magatartásokat és gyakorlatokat.¹⁶

A fent idézett C-83/14. sz. ügyben az Európai Bíróság kimondta például:

84. A kérdést előterjesztő bíróságnak hasonlóképpen figyelembe kell vennie a vitatott gyakorlat kötelező, általános és tartós jellegét, amely – egyfelől amiatt, hogy azt ekképpen költségtétel nélkül a városrész valamennyi lakójára kiterjesztették, függetlenül attól, hogy manipulálták-e ez utóbbiak egyéni fogyasztásmérőit, vagy azok révén sor került-e jogtalan áramvételezésekre, illetve hogy ki volt e cselekedetek elkövetője, másfelől amiatt, hogy az a bevezetésétől számított majdnem negyed évszázad után még mindig fennáll – arra enged következtetni, hogy e városrész lakosságát, amelyről köztudomású, hogy alapvetően roma származású bolgár állampolgárokat foglal magában, egészében véve ilyen jogellenes cselekedetek potenciális elkövetőjének tekintik. Az ilyen vélekedés ugyanis releváns bizonyítéknak minősülhet a szóban forgó gyakorlat átfogó értékelésénél (lásd analógia útján: Asociația Accept ítélet, C-81/12, EU:C:2013:275, 51. pont).

A megkülönböztető bánásmód megállapításának, és a vélelmezhető hátrányos megkülönböztetés *prima facie* bizonyítéka létrehozásának egyik módja a statisztikák használata. Habár az EJEB a statisztikákat önmagukban nem tekinti elegendő bizonyítéknak arra nézve, hogy egy gyakorlat diszkriminatív, nagymértékben támaszkodik a pereskedő felek által bemutatott statisztikákra a megkülönböztető bánásmód megállapításánál összehasonlítható helyzetben lévő csoportok esetében.¹⁷ Az EJEB még olyan esetben is támaszkodott statisztikákra, ahol azok nem feltétlenül voltak „teljesen megbízhatóak”, de a hátrányos megkülönböztetés „uralkodó tendenciájáról” árulkodtak.¹⁸ Itt fontos azt megemlíteni, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 14. cikke szerint nem kell megállapítani a hátrányos megkülönböztetés szándékát ahhoz, hogy vélelmezett diszkrimináció merüljön fel.¹⁹

Az Európai Bíróság a Meister ügyben (C-415/10. sz.) 2012. április 19-én született ítéletében megállapította:

43. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy – ahogyan az a 2000/43 irányelv és a 2000/78 irányelv (15) preambulumbekzdéséből, valamint a 2006/54 irányelv (30) preambulumbekzdéséből kitűnik – a tagállamok nemzeti joga vagy gyakorlata

¹⁵ *Nachova és mások kontra Bulgária* [GC], EJEB, 2005. július 6-i ítélet, 147. bekezdés; *D.H. és mások kontra Cseh Köztársaság* [GC], EJEB, 2007. november 13-i ítélet, 178. bekezdés

¹⁶ *Nachova és mások kontra Bulgária* [GC], EJEB, 2005. július 6-i ítélet, 147. bekezdés; *D.H. és mások kontra Cseh Köztársaság* [GC], EJEB, 2007. november 13-i ítélet, 178. bekezdés

¹⁷ *A.D.H. és mások kontra Cseh Köztársaság* kifejtése [GC], EJEB, 2007. november 13-i ítélet, 180. bekezdés

¹⁸ *D.H. és mások kontra Cseh Köztársaság* [GC], EJEB, 2007. november 13-i ítélet, 191. bekezdés

¹⁹ *Ugyanott*, a 175. és 184. bekezdések.

rendelkezhet különösen úgy, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetést bármilyen módon, akár statisztikai bizonyítékok alapján is meg lehessen állapítani.”

Ily módon, a statisztikák megteremtik a hátrányos megkülönböztetés gyakorlatának határozott vélelmét, ami a bizonyítás terhének megfordításához vezet annak megállapításában, hogy a hátrányos megkülönböztetés ténylegesen létezik. Az EU alapjogokkal foglalkozó független szakértőinek hálózata szintén felismerte a statisztikák kiemelkedő szerepét a rendszeres megkülönböztető bánásmódok feltárásában, például azon statisztikákét, amelyek a megkülönböztető etnikai profilalkotásra vonatkoznak, és javaslatának megfelelően a megkülönböztető etnikai profilalkotás kockázatával szembeni megfelelő védelem szükségessé teszi, hogy a nemzeti jogrendszerek megengedjék a statisztikák használatát a megkülönböztető etnikai profilalkotás gyakorlatának bizonyítására vagy diszkriminatív magatartások megvilágítására.²⁰

A diszkriminációra vonatkozó állításokat illetően a hatóságoknak bizonyítaniuk kell, hogy a megkülönböztető bánásmódra létezett objektív és ésszerű indok. Azonban, a fentiek alapján, tekintve az etnikai alapú hátrányos megkülönböztetések súlyos jellegét, különösen a rendőrség kényszerítő jogköre gyakorlásának összefüggésében, az EJEB megállapította, hogy „semmilyen megkülönböztető bánásmód, amely kizárólag vagy döntő mértékben egy személy etnikai származásán alapul nem lehet objektíve indokolt egy, a pluralizmusra és a különböző kultúrák iránti tiszteletre épülő jelenkori demokratikus társadalomban”.²¹ Ennek eredményeképpen a gyöngyöspatai romák kirívóan aránytalan bírságolása kapcsán az alperes mentesüléséhez be kellett volna bizonyítania, hogy a roma népességgel szembeni általános megkülönböztető bánásmód kizárólag etnikai származástól független megfontolásokból történt, és nem volt kedvezőtlen hatással rájuk.

A vázolt követelményeknek megfelelő kimentés az alperes részéről a perben nem történt meg. Ugyanakkor a nemzetközi emberi jogi bírósági gyakorlat alapján megállapítható, hogy az alperes által a felperes indítványára szolgáltatott adatokból kirajzolódó statisztikák (a romák négy és félszeres felülreprezentáltsága a teljes lakossághoz és tizenháromszoros felülreprezentáltsága a nem romákhoz képest) feltűnő/kirívó aránytalanságot mutatnak, ami önmagában elegendő a hátrányos megkülönböztetés valószínűsítéséhez. A Európa Tanács valamint az Európai Unió Független Alapjogi Ügynöksége által közösen kiadott „Kézikönyv az európai megkülönböztetés mentességi jogról” c., 55. sz. előkészítő iratunkban hivatkozott és ahhoz 1. sz. alatt csatolt tájékoztató anyag szerint: *“A statisztikai adatok összeállítása együtt jár a bizonyítási teher megfordításával: ahol például az adatok azt mutatják, hogy a nők vagy a fogyatékossgal élők különösen hátrányos helyzetben vannak, az állam feladata, hogy meggyőző alternatív magyarázatot adjon ezekre a számadatokra.”*

A magyar bíróságok illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH), valamint az Európai Unió és az Emberi Jogok Európai Bírósága ugyanis a ’feltűnő aránytalanság’, ’kirívó aránytalanság’, ’különösen szembetűnő aránytalanság’ fogalmát használják és esetről esetre ítélik meg, hogy milyen arányszámok esnek e fogalmi körbe.

²⁰ Az EU alapjogokkal foglalkozó független szakértőinek hálózata, *Etnikai profilalkotás* (jelentés), 2006. decembere, 7. oldal, itt: http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/avis/2006_4_en.pdf

²¹ *Timishev kontra Oroszország*, EJEB, 2005. december 13-i ítélet, 58. bekezdés

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Hoogendijk kontra Hollandia* ügyben 'egyértelműen nagyobb százalékban' való érintettséget kívánt meg a diszkrimináció megállapításához. A Európai Unió Bírósága esetjogának összefoglalását Léger főtanácsnoknak a *Nolte*-ügyről adott véleménye²² mutatja be, amely értelmében „az intézkedésnek sokkal nagyobb számban kell érintenie a nőket, mint a férfiakat”²³, ahhoz, hogy megkülönböztetésnek minősüljön (ld. a fent említett számon csatolt Kézikönyv 140. oldalát).

Vagyilagosan az Ítéletábra ugyan megelégedett volna azzal, ha valószínűsítjük a rendőrség diszkriminációs szándékát. Ez azonban nyilvánvalóan lehetetlen lett volna (nincs az a rendőr, aki elismerné, hogy a romákra utaztak, és természetesen nincs az a rendőrségi irat, amiben ezt a szándékot leírnák). Az Ítéletábra e felvetése továbbá szintén ellentétes az antidiszkriminációs szabályozással, hiszen az Ebktv. 19. § (1) kifejezetten meghatározza, hogy a felperest milyen körben terheli valószínűsítési kötelezettség – ebben a körben kifejezetten nem kívánja meg a hátrányt okozó diszkriminatív szándékának valószínűsítését, pusztán a hátrány és a védett tulajdonság valószínűsítését – a törvény még a kettő közötti ok-okozati összefüggés valószínűsítését sem várja el a felperestől. A diszkriminatív szándék továbbá nem feltétele tiltott hátrányos megkülönböztetés különböző tényállásai megvalósulásának.

A **másodfokú bíróság továbbá súlyos eljárásjogi hibát is vétett**, hiszen nem tájékoztatta a felperest az elsőfokú bíróságétól (ld. 71. sz. végzés) eltérően értelmezett bizonyítási teherről, az alperes ezzel szemben az elsőfokú tárgyalás berekesztését megelőzően a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a felperes mindkét időszak vonatkozásában eleget tett valószínűsítési kötelezettségének (127. sz. jz kv, 7. old. 5. bek.). Az Ítéletábra a határozata 16. oldalán a bizonyítási kötelezettség kapcsán kiemelte, hogy a felperesi képviselő a Pf. 4. sorszám alatti jegyzőkönyvben úgy nyilatkozott, hogy az alperes által közölt adatokat elfogadja, azzal szemben bizonyítási indítványa nincsen. Ez a pár soros álláspont lényegében a bizonyítási teher kiforgatását eredményezi: az Ítéletábra szerint 1. a felperes nem tett eleget a bizonyítási kötelezettségének; 2. alperes állításait nem vitatja. Ugyanakkor nem jelezte a peres felek felé, hogy kit és mennyiben terhel – az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően értelemezett - bizonyítási (valószínűsítési) teher. A bíróság tájékoztatásának a felek által a per folyamán előterjesztett nyilatkozataikhoz, keresetváltogatáshoz folyamatosan igazodva kell – egyediesített jelleggel, de a fél valamennyi kérelmére teljes körűen kiterjedően – tartalmaznia, hogy a bíróság az adott fél mely tényállításait ítéli olyannak, amelyek bizonyításra szorulnak [Pp 3. § (3) bekezdés és 1/2009.(VI.24.) PK. vélemény], ennek a követelménynek a másodfokú bíróság nem tett eleget.

Ahogy az elsőfokú határozat 17. oldal utolsó bekezdésében rámutatott az Egri Törvényszék, az alperes jogi képviselője a tárgyalás berekesztését megelőző utolsó tárgyaláson (2015. szeptember 3.) úgy nyilatkozott, hogy a felperes eleget tudott tenni a valószínűsítési kötelezettségének minden kereseti kérelem vonatkozásában. Azzal, hogy az alperes elfogadta a valószínűsítést, elismerte, hogy a kimentési kötelezettség őt terheli: neki kell igazolnia az általa szolgáltatott adatokkal és tanúvallomásokkal szemben, hogy az alperes kötelékébe tartozó rendőrök megtartották az egyenlő bánásmód követelményét a szabálysértési bírságolás során a 2011. május 1. és 2011.

²² Léger főtanácsnok 1995. Május 31-I véleménye, 57-58. bekezdés az EB, Nolte kontra Landesversicherungsanstalt Hannover, C-317/93. sz. ügyben, EBHT 1995., I-4625. o., 1995. december 14.

²³ EB, Rinner-Kühn kontra FWW Spezial-Gebaudereinigung, 171/88. sz. ügy, EBHT 1989., 2743. o., 1989. július 13.

december 1. közötti időszakban. Értelemszerűen ebbe az alperesi nyilatkozatba benne foglaltatik az is, hogy a statisztikai adatok által mutatott képet illetve a tanúvallomások tartalmát is elfogadta alperes. Alperes nyilatkozatát a Pp. 163. § (2) bekezdés szerint kell megítélni.

Feltéve, de meg nem engedve, hogy a másodfokú bíróság értelmezése a helyes a valószínűsítési kötelezettség vonatkozásában, akkor járt volna el perjogilag helyesen az Ítéletábra, ha 1. kioktatja a feleket az elvárt bizonyítási szabályokról és amennyiben úgy látta volna, hogy a bizonyítás nem haladja meg a másodfokú eljárás kereteit, bevárja a felek indítványait; 2. hatályon kívül helyezi ennek a kereseti kérelemnek a tekintetében az ítéletet és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezi. (Vonatkozó joggyakorlat: **Pfv.I.20.295/2010/12**).

Felperes hangsúlyozza, hogy felperesi álláspont szerint az elsőfokú bizonyítási eljárás szabályosan és eredményesen folyt le, és annak alapján az Egri Törvényszék helyes következtetést vont le, tehát felperes az elsőfokú ítélet hatályban tartását látja indokoltnak a második időszak szabálysértési gyakorlatával kapcsolatos, közvetlen hátrányos megkülönböztetésre irányuló kereseti kérelem tekintetében.

Amennyiben a T. Kúria nem ért egyet az elsőfokú bírósággal a valószínűsítési kötelezettség teljesítése tekintetében, úgy **felperes kéri**, hogy a külön íven megfogalmazott, az EU Faji irányelvének értelmezésével kapcsolatos kérdések vonatkozásában kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Bíróság előtt a Pp. 155/A. § alapján.

III.3. Az elsőfokon is elutasított megállapítási kereseti kérelmek indokolása - érdemben el nem bírált kereseti kérelmek másodfokon

Fellebbezésében felperes kérte, hogy a másodfokú bíróság állapítsa meg azon jogsértéseket is, amelyek vonatkozásában az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy az alperes sikerrel kimentette magát (2. sz. kereseti kérelem, továbbá a 3. számú kereseti kérelem zaklatás jogcímmel kapcsolatos része).

A másodfokú bíróság álláspontunk szerint súlyosan megsértette indokolási kötelezettségét azzal, hogy e két különböző perbeli időszakra alapított kereseti kérelmeinket összesen egyetlen rövid, jogilag egyébként az Ebktv. 19. § és 10. § szakaszait sértő bekezdést szentelt, a fellebbezésben is részletesen prezentált bizonyítékok számbavétele nélkül:

„Ugyancsak hiányoznak az objektív, megfigyelésen alapuló, a teljes időszakban az igazoltatott és az indokolatlanul nem igazoltatott személyek magatartásának vizsgálatát lehetővé tevő adatok arra nézve is, hogy az alperes akár csak valószínűsíthetően olyan célzatú vagy hatású igazoltatási gyakorlatot folytatott volna, amely következtében megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet alakulhatott volna ki.” (15. oldal alja)

Nem világos tehát, hogy mit ért az Ítéletábra „teljes időszak” alatt. Azért sem világos, hogy melyik – vagy esetleg mindkét – időszakot érti-e alatta, mert **az alperes igazoltatási gyakorlata** révén megvalósult zaklatás **csak az első időszak kapcsán merült fel** az elsőfokú eljárásban felmerült bizonyítékok alapján módosított és a

fellebbezésben fenntartott kereseti kérelmünkben. **A második időszakban** ezzel szemben nem volt szó igazoltatási, csak szabálysértési eljárási gyakorlatról.

Az indokolás azért sérti az Ebktv-t, mert a zaklatás 10. §-ban szabályozott tényállása kifejezetten nem tartalmaz – ellentétben a közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetéssel – összehasonlítható helyzetben lévő csoportot, ez az egyik lényegi jellegzetessége a zaklatás tényállásának, amint azt helyesen ki is mondja az elsőfokú ítélet (21. old. 5. bek.). Ennek megfelelően a zaklatás megállapításához – az első időszak vonatkozásában sem lehet szükség az „indokolatlanul nem igazoltatott személyek magatartásának vizsgálatára”. Ezt támasztja alá az Európa Tanács valamint az Európai Unió Független Alapjogi Ügynöksége által közösen kiadott, 37. Oldalon már hivatkozott „Kézikönyv az európai megkülönböztetés mentességi jogról” 36. oldaláról származó idézet: *„a zaklatás bizonyításához nincs szükség összehasonlítási alapra.”* (36. oldal; 1. bek.)

Fontos hangsúlyozni, hogy ebben a körben a másodfokú bíróság szintén az elsőfokú bíróság álláspontjával és a felek egyező előadásával szemben, a bizonyítási teherről szóló kioktatás nélkül jutott arra a következtetésre, hogy nem sikerült valószínűsíteniünk a jogsértést. Ezzel **súlyos eljárási hibát** vétett.

Ugyanakkor felperesi álláspont szerint **a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a jogsértés megállapításának van helye.**

A zaklatás megállapításához **objektív körülményként** az emberi méltóságot sértő magatartást, **szubjektív körülményként** pedig a megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy támadó környezetet kell a felperesnek valószínűsíteni.

A fent már idézett kézikönyv értelmében: *„Az EU joga rugalmas objektív/szubjektív megközelítést képvisel. Először is, a zaklatás megtörténtének meghatározásakor arra támaszkodnak, hogy az áldozat hogyan érzékelte a bánásmódot.”*

Kiemelendő zaklatás akkor is jogellenes, ha az hatásában alkalmas arra, hogy a megalázó légkört kialakítsa, ezért lényegtelen, hogy mire irányult a rendőrség szándéka (ez szintén következik a zaklatás Ebktv. szerinti tényállásából). A fent megjelölt európai kézikönyv értelmében: *„Először is, nem szükséges bizonyítani, hogy az elkövetőt előítélet motiválta – azaz a faji vagy nemi alapú megkülönböztetés bizonyításához nincs szükség annak igazolására, hogy az elkövető „rasszista” vagy „szexista” nézeteket vall. (...)*

Másodszor, azt sem szükséges bemutatni, hogy a szóban forgó szabály vagy gyakorlat szándéka a megkülönböztető bánásmód előidézése volt. Ez azt jelenti, hogy az állami hatóság vagy magánszemély hiába hivatkozik egy jó szándékú vagy jóhiszemű gyakorlatra, ha az említett gyakorlat hatására egy bizonyos csoport hátrányba került, akkor ez megkülönböztetésnek minősül.” (137-138. oldal)

Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság elmulasztotta elbírálni az elsőfokú bíróság által elutasított, felperesi fellebbezésben foglalt kereseti kérelmeket, ezért felülvizsgálati indítványban felperes kénytelen megismételni a fellebbezésünkben foglaltakat.

(i) 2. kereseti kérelem – igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlattal megvalósított zaklatás az első időszakban

Az elsőfokon eljáró bíróság alaptalannak találta a felperes azon kereseti kérelmét, miszerint az alperes a perbeli első időszakban Gyöngyöspata romák lakta területén, a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben és ezáltal is megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat (46. old. 1. bek.).

A törvényszék kifejti, hogy álláspontja szerint a felperes ezen kereseti kérelme vonatkozásában az alperes a kimentési bizonyítási kötelezettségének sikeresen eleget tett (46. old. 2. bek.).

Ezt követően azonban az ítélet elmulasztja számba venni és értékelni a felperes által valószínűsítési kötelezettsége körében prezentált bizonyítékokat és az alperes által szolgáltatott, sikeres kimentésre vezető bizonyítékokat. A fenti megállapításnak ellentmondva egy – mindössze egy mondatból álló – jogi érvelés következik:

„A felperes állította, hogy a perbeli első időszakban is befolyásolta az alperes vezetési és irányítási alárendeltségébe tartozó rendőrök igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatát, az a percepció, hogy milyen nemzetiséghez valónak vélték az eljárás alá vont személyt, azonban a törvényszék megítélése szerint ezen esetleges rendőri magatartás személyiségi jogsértésként, zaklatásként nem értékelhető, mert a rendőrök ezen esetleges magatartásától teljesen függetlenül a községben a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben már kialakult az a megfélemlítő, ellenséges, megalázó és megfélemlítő környezet, amelyet az alperes azzal tartott fenn, hogy alapjogvédelmi kötelezettségét megsértve, bizonyos közbiztonságvédelmi intézkedések megtételét elmulasztotta, nem pedig a felperes által kifogásolt igazoltatási, valamint szabálysértési eljárási gyakorlatával.” (46. old. 3. bek.)

A felperes jogi álláspontja szerint azonban a rendőrség aktív fellépéssel, aktív magatartással is zaklatta a helyi romákat már az első időszakban is, nemcsak mulasztásaival. A felperes a 109. sorszámú előkészítő iratában (3-8. oldalak) részletesen ismertette azokat a bizonyítékokat (tanúvallomások részleteit illetve ombudsmani jelentés részleteket), amelyek alapján megállapítható, hogy a rendőrség az első időszakban nemcsak a szélsőségesekkel szembeni mulasztásokkal, hanem a helyi romákkal szembeni intézkedéseivel is olyan emberi méltóságot sértő magatartást fejtett ki, ami hatásában alkalmas volt a romákkal szemben megfélemlítő, megalázó, ellenséges környezet kialakítására, vagyis amellyel kimerítette az Ebktv. 10. §-ában szabályozott zaklatás tényállását. Az az ítéleti hivatkozás, hogy a rendőrök ezen esetleges magatartásától teljesen függetlenül már kialakult a gyöngyöspatai romákkal szembeni megfélemlítő, ellenséges, megalázó környezet, felperes álláspontja szerint nem akadályozza azt, hogy az Ebktv. 10.§ szerinti zaklatás etekintetben is megállapítható legyen, hiszen álláspontunk szerint az alperes ezen magatartása a bizonyítékok alapján – párhuzamosan a szélsőséges szervezetek tagjaival szembeni mulasztásaival - szintén hozzájárult e környezet kialakulásához.

A romák igazoltatásáról a perben azért nem állnak rendelkezésre okirati bizonyítékok, mert Balogh Tibor alperesi tanú, gyöngyösi rendőrkapitány nyilatkozata szerint (45. sz. jegyzőkönyv, 9. old. 2. bek.) olyan esetben, amikor az igazoltatást nem követi valamilyen intézkedés, az igazoltatásról nem készül RK lap. Ez az oka annak, hogy evonatkozásban nem tettünk bizonyítási indítványt. **A romákkal szembeni igazoltatási gyakorlat valószínűsítése tehát a felperesen kívül álló okból okirati bizonyítással nem volt lehetséges.**

Ugyanakkor felperes tanúkkal valószínűsítette az indokolatlan, zaklató igazoltatási gyakorlatot a romákkal szemben, valamint ennek hatását a védett tulajdonsággal rendelkezők csoportjára:

A perben nyilatkozó több tanú vallomásából megállapítható volt, hogy a helyi romákat a rendőrség a lakóhelyük környékén, mindenféle jogszerű indok nélkül rendszeresen igazoltatta abban az időszakban, amikor szélsőséges csoportok szállták meg ezt a területet és fejtettek ki a romákra nézve megalázó, rendfenntartásnak álcázott tevékenységet, amellyel szemben az alperes – az elsőfokú ítélet szerint – elmulasztott megfelelően fellépni, és ezzel zaklatásban részesítette a gyöngyöspatai roma közösséget. A tanúvallomásokból az is megállapítható, hogy a romák kifejezetten megalázónak érezték a rendőrség velük szemben kifejtett intézkedési gyakorlatát, különösen azzal összevetve, hogy a „járőrözőkkel” szemben viszont nem intézkedtek:

Baranyi Tamásné tanúvallomásában (39. sz. jegyzőkönyv) elmondta:

„(...) a községben a gárdisták már bent voltak, masíroztak, járkáltak a községben, járkáltak mindenhol az úton és a járdán is.” (12. old.)

„Sokszor a gyerekek is arra keltek fel, hogy például hajnal 5-kor énekeltek például Kossuth Lajost is a gárdisták. Énekeltek torkuk szakadtából, meneteltek, járkáltak.” (13. old.)

„Én egyszer sem láttam olyat, hogy a rendőrök ezeket a fekete ruhás embereket igazoltatták volna, de minket a rendőrök viszont igazoltattak mégpedig többször is.”

„Ha mentem vízért a csapra, akkor is igazoltattak a rendőrök, ha a kislányomért mentem az iskolába akkor is igazoltattak a rendőrök.” (14. old.)

Baranyi Györgyné tanúvallomásában (39. sz. jegyzőkönyv) azt mondta:

„(...) kis faluban élünk, nem szoktunk magunkkal vinni személyi igazolványt, ha megyünk az iskolába vagy a boltba, de olyan helyzet alakult ki, hogy a rendőrök mindig igazoltattak bennünket.” „Ugyanakkor azt tapasztaltam, hogy a rendőrök minket igazoltattak, de ezeket az embereket, akik fekete ruhában voltak csuklyát is viseltek egyszer sem igazoltatták.” (15. old.)

„Én úgy gondolom, hogy az igazoltatás és büntetés kapcsán a rendőrség nem alkalmazott egyenlő mércét. Olyan események történtek a faluban, hogy ezek a fekete ruhás emberek hajnal 5-kor jöttek a cigánysoron, úgy verték a lábukat mintha mennydörögne és hangosan énekeltek ahogy kiszakadt a torkukból, hogy „elfogyott a regimentje”. Kossuth dalt énekeltek, a Klapka út sarkán a pataknál is állt egy rendőrautó, tehát ezen események kapcsán a rendőrök is jelen voltak, a rendőrök azonban egyáltalán nem intézkedtek.” (15. old.)

Az elsőfokú eljárásban kifejtettük (109. sz. előkészítő), hogy **ez az igazoltatási gyakorlat a rendőrségi törvény szabályai²⁴ alapján is megkérdőjelezhető**, hiszen az igazoltatás egy olyan rendőri intézkedés, amely nem bármikor, bármilyen esetben, hanem konkrét céllal végezhető, és nyilvánvalóan nem gyakorolható visszaélészerűen.

Az alperes által a perben szolgáltatott szabálysértési adatokból (101. előkészítő irat, A/2. táblázat) pedig az volt megállapítható, hogy a rendőrök az első időszakban romákkal szemben hét esetben intézkedtek, amiből négy esetben közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése miatt. Ugyanezen szabálysértési tényállás alapján egyetlen eljárás sem indult a rendszeresen az úttesten menetelő SZJPE tagokkal szemben.

Az első időszakban a romákkal szembeni alperesi adatok szerinti hét szabálysértésről kifejtettük 109. számú előkészítő iratunkban, hogy kirívóan alacsony a romák panaszaihoz és az ombudsman megállapításaihoz képest, aki utóvizsgálati jelentésében megállapította: *„Amint azt a 2011 tavaszán folytatott vizsgálatom során a felkeresett rendőri vezetők is elismerték, a rendőrség lényegesen nagyobb számban indított eljárást gyöngyöspatai lakosokkal szemben – jellemzően közlekedési jellegű – szabálysértések okán, mint azon csoportok tagjaival szemben, akik „járőrözés céljából” tartózkodtak – mint utólag bebizonyosodott mindenfajta törvényes alap nélkül – a településen. (...) A fokozott rendőri jelenlétet a település teljes területére – sőt bizonyos időszakokban a környező községekre is – rendelték el, az áttekintett rendőrségi iratok túlnyomó többségében mégis olyan személyekkel szemben alkalmaztak bírságot, akik lakóhelye a romák által lakott utcákban (Bem utca, Sövény utca, Hegyalja utca) volt.*

Kijelenthető tehát, hogy a rendőrség által kiszabott és önként meg nem fizetett bírságok címzettjei lényegesen nagyobb arányban gyöngyöspatai romák – illetve a környezetük által annak tekintett személyek – mint a településen élő nem roma lakosok.

Vizsgálatom keretében áttekintettem azt is, hogy milyen eljárási gyakorlatot követett a rendőrség 2011 tavaszán a mind inkább etnikai jelleget öltő konfliktus idején.

A SZJPE tagjainak magatartását a rendőrség az akkor hatályos jogszabályok alapján nem tekintette jogellenesnek, és heteken át mindössze figyelemmel kísérte a tevékenységüket. (...)

Ebben az időszakban a roma közösség azon tagjaival szemben, akik kisebb súlyú közlekedési szabálysértéseket követtek el (mint például ködlámpa indokolatlan használata) esetenként 10.000 forint vagy azt meghaladó összegű bírságot szabtak ki.

*Miközben a különböző csoportosulások tagjai heteken át szabadon vonulhattak és „járőrözhettek” félelemkeltő módon a romák által lakott utcákban, addig egyes helybéli cigány lakosokat már azért is több ezer forint helyszíni bírsággal sújtottak, mert nem a járdán közeledtek.*²⁵

Az alperes által szolgáltatott adatok tehát ellentmondanak az ombudsman megállapításainak, ugyanakkor felperesnek nem volt lehetősége ellenőrizni az alperesi adatok teljességét.

²⁴ Rtv. 29. §(1) A rendőr a feladata ellátása során

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy büntildözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani,

²⁵ Utóvizsgálati jelentés, 24-25. old.

Mindeközben a per adatai alapján az is bizonyított volt, hogy a „járőrözökkel” szemben, azon belül is elsősorban a SZJPE tagjaival szemben, a rendőrség nem lépett fel kisebb fokú közlekedési szabálysértés elkövetése miatt sem, pedig rendszeresen az úttesten közlekedtek:

Ifj. Farkas János tanúvallomása (20. sz. jegyzőkönyv) szerint:

„2011 márciusában az egyenruhások ellepték a községet. Ebben a hónapban „járőrözési tevékenységet” folytattak ők az út közepén, azonban őket a rendőrök még csak szóban sem figyelmeztették.” (6. old. alja)

„Én az egyenlő mérce hiányát sérelmezem, a hivatkozott eseménysorral összefüggésben, állítom, hogy itt akár 25 ember is elkövette azt, hogy nem a járdán közlekedtek, mégpedig egyszerre 25-en nem a járdán közlekedtek. Én ezt a saját szememmel láttam, azokban a napokban ez napi szinten volt gyakorlat a községben.” (7. old. teteje)

„Az egyenruhások ebben az időszakban nem csak az úttesten közlekedtek, hanem hangosan énekeltek, kiabáltak, katonadalokat énekeltek, masíroztak. Ez a masírozás nem úgy ment, hogy kora reggel és késő este, hanem szinte egész nap folyamatosan. Annyira folyamatos volt ez az úttesti jelenlét, hogy az úttesten szinte kocsival nem is lehetett közlekedni ebben az időszakban. Voltak persze intenzívebb és kevésbé intenzív időszakok. A masírozókat kivárták az autósok meg kellett várni amíg elvonultak, hogy el tudjanak férni mellettük. A roma soron legalábbis mi ezt tapasztaltuk.” (9. old.)

Setét Jenő tanúvallomása szerint (20. sz. jegyzőkönyv): „Amikor először beérkeztem a faluba az első tapasztalásom az volt, hogy különböző fekete ruhás emberek csoportokba vonulnak a községben. Azt láttam, hogy ezen csoportok az úttesten voltak. Ezen csoportok nem foglalták el az úttest egészét, a mentiránnyal egyező jobb szélen haladt a csoport. (...) Amit én tapasztaltam, hogy a község bizonyos részein egyes rendőrök vígan paroláztak ezekkel az egyénekkal. Az autókból láthatóan a rendőrök és az érintett egyenruhások kellemesen töltötték az időt. Én azt is tapasztaltam, hogy a rendőrök és az egyenruhások nevetgéltek is, ami számomra nem egy rossz viszonyra utal. Olyat nem tapasztaltam, hogy a rendőrök, az egyenruhásokkal szemben intézkedtek volna.”

Az egyenruhások tehát a vallomások szerint rendszeresen és tömegesen követték el az úttesten közlekedéssel a kisebb fokú közlekedési szabálysértést. A 2013. november 12-i tárgyaláson a felperes indítványára levetített (a keresetlevél 9. sz. mellékleteként becsatolt DVD lemezen található első) videófilmen is látható volt, hogy az egyenruhások rendszeresen az úttesten közlekedtek a járda helyett. A videófelvevételeken két helyen (0:34 -nél és 2:32-37-nél) konkrétan látszik, hogy a rendőrség jelenlétében követik el e kisebb fokú közlekedési szabálysértést (és tekintettel arra, hogy a rendőrség folyamatos szolgálatot teljesített a településen, ezt ennél jóval több esetben észelni kellett), azonban a Gyöngyösi Rendőrkapitányság által szolgáltatott adatokból (ld. keresetlevél 10. sz. melléklet) pontosan látszik, hogy emiatt egyetlen szabálysértési eljárás nem indult a SZJPE tagjaival szemben. (Ugyanígy nem indultak eljárások velük szemben a romákat megfélemlítő tevékenységeik miatt, ezt már részletesen kifejtettük.)

Felperes szerint tehát az első időszakra vonatkozó szabálysértési adatok, kiegészítve az ombudsmani utóvizsgálati jelentésben foglaltakkal és a romákkal

szembeni visszaélészerű igazoltatási gyakorlatra vonatkozó információkkal alátámasztják, hogy a rendőrség helyszíni intézkedési gyakorlata a romákkal szemben az első időszakban – tekintetbe véve a szélsőségekkel szembeni sorozatos mulasztásokat is - összességében visszaélészerű volt, s mint ilyen, emberi méltóságot sértő magatartásként értelmezhető, amely hatásában alkalmas volt a romákkal szemben a szélsőségesek által generált megfélemlítő, megalázó, ellenséges környezet fenntartására és erősítésére, ugyanúgy, ahogy az alperes mulasztásai is ezt a hatást váltották ki.

Visszautalunk a 2013. szept 11-i előkészítő iratunk 6-7. oldalaira és október 29-i előkészítő iratunk 4-7. oldalaira, ahol az EU Alapjogi Ügynökségének megállapításaival alátámasztottuk, hogy a rendőrség kisebbségekkel szembeni aránytalan fellépése az emberi méltóságot sértheti, illetőleg a diszkrimináció tilalmába ütköző magatartásnak minősülhet.

Felperes szerint tehát ellentmondásos és nem megalapozott az **elsőfokú ítélet** indokolásának az a része, amely az első időszakra vonatkozóan az alperes igazoltatási és szabálysértési intézkedési gyakorlatával megvalósított zaklatásra vonatkozó kereseti kérelem elutasítását támasztja alá. Az alperes egyáltalán nem mentette ki magát sikerrel ebben a tekintetben sem. A **másodfokú bíróság** pedig egész egyszerűen nem bírálta el önállóan ezt a kereseti kérelemhez kapcsolódó fellebbezést, a második időszakra vonatkozó, zaklatásra alapított kereseti kérelmünket ezzel összemosó egy bekezdéses indokolásában pedig nem indokolta meg, hogy a perbeli bizonyítékok miért nem elegendőek a valószínűsítéshez.

Fentiek miatt megállapítható, hogy az alperes a 2011. március 1. és május 1. közötti időszakban Gyögyöspata romák lakta területén a romákkal szemben folytatott igazoltatási és szabálysértési eljárási gyakorlatával is zaklatást valósított meg a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, ezáltal szintén megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

(ii) Szabálysértési szankcionálási gyakorlattal megvalósított zaklatás a második időszakban (3. kereseti kérelem második része)

A második időszak vonatkozásában az **elsőfokú bíróság** a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogy a felperes által állított visszaélészerű szabálysértési eljárási gyakorlatra alapítottan a zaklatás mint személyiségi jogsértés nem állapítható meg. A **másodfokú bíróság** pedig – mint az előző pontban már kifejtettük – e kereseti kérelmünket elmulasztotta önállóan elbírálni, és mindössze egy bekezdésben, a 2. sz. kereseti kérelemmel összemosva és jogszabálysértő módon indokolta meg azt, hogy nem sikerült valószínűsíteniünk a zaklatást. Mindezt ellentmondva az elsőfokon kiosztott bizonyítási tehernek, az alperes egyező nyilatkozatának és a bizonyítási teherről szóló eltérő tájékoztatás nélkül.

109. sorszámú előkészítő iratában felperes úgy összegezte álláspontját, hogy a rendőrség a második időszakban (2011. május 1. – 2011. november 30.) a romákkal szemben azzal fejtett ki emberi méltóságot sértő magatartást, hogy zaklató jelleggel, demonstratív módon volt fokozottan jelen a romák lakta utcákban, ami abban nyilvánult meg, hogy a társadalomra igen csekély fokban veszélyes szabálysértések

miatt rendszeresen bírságolta a mélyszegénységben élő roma lakosokat, több esetben figyelembe nem véve a szabálysértés elkövetését igazoló objektív külső körülményeket (ld. gyalogos szabálysértések). Legkésőbb augusztus elejétől ráadásul legitim indok nélkül volt fokozottan jelen, ennél fogva szükségtelen és aránytalan módon ellenőrizte a romák lakta utcákat. Ezzel a magatartással alperes tovább fokozta a korábban kialakult megalázó, félelemteli légkört a helyi romákkal szemben, amiből következik, hogy a rendőrségi magatartás is fenntartotta a már korábban kialakult ellenséges légkört – akárcsak az első időszakban.

Az elsőfokú ítélet indokolása szerint a törvényszék abban a kérdésben utólag nem foglalhat állást, hogy a rendőrség szükségtelenül és aránytalanul ellenőrizte-e fokozottan a romák lakta utcákat ebben az időszakban (49. old. 4. bek.). Továbbá, mivel a rendőrt, ha szabálysértést észlel, intézkedési kötelezettség terheli, ezért magatartása nem sértheti az emberi méltóságot (49. old. utolsó bek.). Végül, a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítja, hogy a rendőrség ezen magatartása nem is eredményezte a megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő és támadó környezet fenntartását (50. old. 1. bek.).

Felperes álláspontja szerint azonban az a körülmény, hogy a rendőrnek van jogszabályi alapja adott konkrét esetben intézkedésre, helyszíni bírság kiszabására vagy eljárás indítására, vagyis, hogy a rendőrnek intézkedési kötelezettsége van, nem jelenti, hogy ezzel az egyes esetekben jogszerű magatartásával összességében ne valósíthatna meg a gyakorlat szintjén emberi méltóságot sértő magatartást.

Ezt egyebekben közvetetten az ítélet maga is megállapítja később, a közvetlen hátrányos megkülönböztetés kapcsán: „Annak, hogy valamely gyakorlat is sértheti az egyenlő bánásmód követelményét azért van jelentősége, mert valamely követett gyakorlat akkor is eredményezheti az egyenlő bánásmód követelményének a megsértését, amennyiben a gyakorlat részét képező egyedi konkrét intézkedések egyaránt törvényesek voltak.” (55. old. 6. bek.)

Továbbá, az ítélet szerint: *„a zaklatás a közvetlen hátrányos megkülönböztetés egyik önállóan is szabályozott formája”* (17. old. 4. bek.). E két állítás egybevetéséből, továbbá tekintettel arra, hogy az egyenlő bánásmódhoz való jog az egyenlő emberi méltósághoz való jogból ered, kimondható, hogy az ítélet idézett fontos megállapítása a zaklatás megállapítása során is érvényes kell, hogy legyen.

A perben felmerült számos bizonyíték alátámasztja, hogy a rendőrség demonstratív, zaklató módon volt jelen a romák lakta utcákban a második időszakban, és azt is, hogy a gyöngyöspatai romák kifejezetten zaklatónak élték meg a rendőrség szabálysértési szankcionálási gyakorlatát ebben az időszakban. 109. sorszámú előkészítő iratában összegezte felperes ezeket a bizonyítékokat:

A romák lakta településrészen, a Bem-Bajcsy utak kereszteződése környékén, ahol a gyalogos szabálysértések miatti intézkedések túlnyomó többsége (19-ből 15, kettő a Hegyalja úton, ahol szintén ilyenek a körülmények) történt, szinte nincs gépjárműforgalom, a járda sok helyen nagyon szűk illetve rossz állapotú. Ezt az ombudsmani jelentés is alátámasztja:

„A pénzbírság kiszabásával zárult ügyek jellemzően olyan cselekmények miatt indultak, amelyek elkövetése „formális jogsértés”, nem jár valós társadalmi veszéllyel. E körbe tartozik például, hogy a gépjárműforgalomtól szinte mentes

*utcákban nem a járdán, hanem a közúton közlekedtek. Előfordult az is, hogy olyan anyával szemben szabtak ki bírságot, aki a nehezen járható járda helyett a közúton tolt a babakocsit.*²⁶

Ifj. Farkas János tanúvallomásaiban elmondta (20. sz. jegyzőkönyv): „Ugyanakkor a közösség tagjai közül többen panaszkodtak nekem, hogy milyen okokból büntették őket. Másoktól hallottam, hogy valakit azért büntettek meg, mert a boltba babakocsival tolva ment volna a család és a babakocsit nem a járdán tolták. Azért nem ott tolták, mert nem volt erre fizikai lehetőségük. Mégis kiszabták nekik a szabálysértési bírságot. A babakocsi eset kapcsán az említett személyek magát a büntetést is igazságtalannak tartották. Arról is említést tettek nekem a közösség tagjai, hogy ugyanabban a percben a többségi társadalom tagjai is elkövetnek valamit, de őket nem bírságozzák” (6. old.)

„Hozzám azok a panaszok jutottak el, amik leginkább sértették a roma közösség tagjainak igazságérzetét. Ők magukat megfélemlítve érezték azáltal, hogy a jogállamban olyan előfordulhat, hogy valakit faji hovatartozás miatt vagy megbüntetnek, vagy nem.” (8. old.)

Kiss Tibor (20. sz. jegyzőkönyv) tanúvallomásaiban elmondta:

„Számomra a legfelháborítóbb az volt, amikor a babakocsit toló anyukát bírságozták meg. Hiszen nyilvánvaló, hogy a babakocsi méretéhez képest szűk és járhatatlan a járda és nem tudnak ilyen babakocsival máshol közlekedni mint az útesten.” (15. old.)

Baranyi Györgyné (39. sz. jegyzőkönyv):

„A fiamat például azért büntették meg, mert nem a járdán közlekedett. Olyan járda volt, hogy le kellett menni az útra, ha nem akarjuk, hogy a bokánk kitörjön (...)” (15. old.)

A Bem-Bajcsy utak kereszteződése környékén valamint a Hegyalja úton a járda állapotának igazolására 109. sorszámú előkészítő iratunkhoz csatoltunk 6 db. fényképet.

A fokozott rendőri jelenlét – még abban az időszakban, amikor annak legitim indoka lehetett is (2011. július végéig) – nem lehet indok a zaklató, demonstratív rendőri intézkedésekre, ezt a kisebbségi ombudsman is megállapította utóvizsgálati jelentésében: „A „járőrözések” megszűnését követően a rendőrség biztosítani kívánta a köznyugalom fenntartását. Munkatársaim a helyszíni vizsgálat során (2011. november 8.) azt tapasztalták, hogy a rendőrség gépkocsija mintegy óránként megjelent a romák által lakott településrészekben. Ez az intenzív jelenlét az ott élő családok védelme érdekében indokolt lehet, azonban nem keltheti azt a látszatot, hogy a hatóság zaklató jelleggel, demonstratív módon lép fel a roma közösséggel szemben. Az utóvizsgálattal során meghallgatott helybeli romák azonban arról számoltak be, hogy érzésük szerint a rendőrség visszaél törvény adta jogaival, „túlreagálja” a csekély súlyú, a mindennapi életben tömegesen előforduló, és ezért a nem romákkal szemben általában nem is szankcionált cselekményeket.”²⁷

²⁶ Utóvizsgálati jelentés, 25. old alja, 26. teteje

²⁷ Utóvizsgálati jelentés, 25. old. 4-5. bek.

A feljebb idézett összehasonlító példák ismertetését követően az ombudsman utóvizsgálati jelentésében megállapította: „(...) kialakult az a helytelen gyakorlat, hogy a rendőrség a szabálysértések felderítése kapcsán jobban koncentrált a romák által lakott utcákra, mint más településrészekre. Mindez azzal a következménnyel jár, hogy a romák által elkövetett szabálysértések ügyében aránytalanul sok feljelentés születik (...)”²⁸

Ifj. Farkas János tanúvallomásában elmondta (20. sz. jegyzőkönyv):

„Az egyenruhások távozása után a községben a rendőri jelenlét nem igazán ritkult, egy-két óránként mindig megjelentek a cigánysoron. Panaszkodtak a romák, hogy akkor amikor lejönnek a cigánysorra, véletlenszerű kiválasztás alapján bemennek a házakhoz és elkezdik a romákat igazoltatni.” (8. old.)

„A rendőrök tudnák megmondani, hogy ezen második időszakban is indokolt volt-e a cigánysoron rendőri fokozott jelenlét, de mi nem éreztük úgy, hogy alapot szolgáltatott volna, hogy indokolt lett volna, hogy ilyen gyakorisággal jönnek hozzánk.” (9. old.)

Fenti tanúvallomások igazolják, hogy a gyöngyöspatai romák a rendőrség magatartásának közrehatásaképpen megfélemlítő, megalázó, ellenséges illetve támadó környezetet érzekeltek (a zaklatás szubjektív oldala). Ezt bizonyítja továbbá a felperes által keresetleveléhez 9. számú mellékletként csatolt DVD lejátszón található és a 2013. november 12. tárgyaláson (30. sz. jegyzőkönyv) levetített „Gyöngyöspata szabálysértések” c. videófilm, amelyben számos gyöngyöspatai roma számol be a vele szemben kiszabott bírságokról és arról, hogy milyen megalázónak élte meg a rendőrség gyakorlatát.

Fentiek alapján felperes álláspontja szerint megállapítható, hogy az alperes a második, 2011. május 1. és november 30. közötti időszakban Gyöngyöspatán folytatott szabálysértési eljárási gyakorlatával nem csak közvetlen hátrányos megkülönböztetést, hanem zaklatást is megvalósított a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben, amivel szintén megsértette egyenlő bánásmódhoz való jogukat.

IV. A megállapításon túli objektív szankciók iránti kereseti kérelmek (4, 5, 6, 7, 8)

Az elsőfokú bíróság a felperesnek a Ptk. 84. § (1) b) illetve vagylagosan d) valamint részben c) pontjára alapított kereseti kérelmeit egy kivétellel [a Ptk. 84. § (1) c) pontjára alapított nyilvánosságra hozatal mint elégtétel] elutasította, arra hivatkozva, hogy „a felperes még csak nem is valószínűsítette, hogy alappal kellene tartani attól, hogy az alperes közbiztonságvédelmi tevékenysége során ismét elmulasztja az indokolt intézkedések megtételét.” (63. old. 5. bek.), illetve: „a felperes nem valószínűsítette, nem merült fel arra konkrét adat, hogy ténylegesen alappal lehetne tartani attól, hogy az alperes ismét hasonló személyiségi jogsértést kövessen el, kifejezetten a gyöngyöspatai roma közösség tagjaival szemben” (66. old. 5. bek.)

²⁸ Utóvizsgálati jelentés, 27. old. utolsó, 28. old. első bek.

Bár ítéletében a bíróság a valószínűsítés szót használja (utalva az Ebktv. speciális bizonyítási szabályára – ld. Ebktv. 19. § (1)), a bizonyítási teherrel tájékoztató 71. számú végzés értelmében:

„A Ptk. 84. § (1) b) c) illetve d) pontjára alapított objektív szankcióval összefüggésben a bizonyítási teher a felperest terheli és az esetleges bizonyítatlanság következményét is a felperesnek kell viselnie.

A speciális törvényi rendelkezés (Ebktv.) alapján a speciális bizonyítási szabályok csak a Ptk. 84. § (1) a) pontja alapján érvényesített a jogsértés megállapítását célzó objektív szankció alkalmazásával összefüggésben érvényesülnek.”

Mindenekelőtt hangsúlyozandó, hogy felperes álláspontja szerint egy olyan jövőbeni hipotézist, miszerint alappal lehet tartani a jogsértés bekövetkeztétől, bizonyítani lehetetlen, hiszen az feltételes jövőbeni eseményektől függ.

Felperes fellebbezésben kifejtett álláspontja szerint továbbá az elsőfokú bíróság tévesen, a Faji irányelvet sértő módon jutott arra a következtetésre, hogy a Ptk. 84. § (1) b) c) illetve d) pontjára alapított objektív szankciókkal összefüggésben a felperesre a Pp. általános szabályai szerinti bizonyítási teher hárul. Felperes álláspontja szerint ugyanis sérül a Faji irányelv 15. cikke, amennyiben a megállapításon alapuló további objektív szankciók elrendeléséhez (a jogsértő magatartástól eltiltás vonatkozásában annak bizonyítása, hogy alappal kell tartani a jogsérelem ismételt bekövetkeztétől) nagyobb bizonyítási teher hárul a felperesre, mint a jogsértés megállapítása kapcsán.

A Faji irányelv 15. cikke szerint:

Szankciók

A tagállamok megállapítják az ennek az irányelvnek megfelelően elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciók szabályait, és meghoznak minden szükséges intézkedést, hogy biztosítsák ezek alkalmazását. A szankcióknak, amelyek az áldozat számára fizetendő kártérítést is magukban foglalhatják, hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűnek kell lenniük.

Az elsőfokú ítélet szerint: „A közérdekű kereset alapján indult személyiségi perben meghozott jelen ítélet a törvényszék megítélése szerint egyfajta reparációként is értékelhető, hiszen a törvényszék megállapította, hogy az alperes mind a két perbeli időszakban ugyan eltérő jogcímen de megsértette a gyöngyöspatai roma közösség tagjainak egyenlő bánásmódhoz való jogát (...)” (66. old. utolsó bek.)

Felperes álláspontja szerint azonban önmagában a jogsértés megállapítása és annak nyilvánosságra hozatala nem minősül a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni, a Faji irányelv által megkövetelt hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciónak. Ezen irányelvi szabályra vertikális közvetlen hatályánál fogva a bírósági eljárásban a magánszemélyek jogait állami szervvel szemben érvényesítő közérdekű igényérvényesítő közvetlenül is hivatkozhat, az irányelvi rendelkezést konkrétan implementáló nemzeti jogszabály hiányában is. Ez azt jelenti, hogy a bíróság akkor hoz a Faji irányelvnek megfelelő döntést a perbeli esetben, ha a megállapított jogsértések súlyával arányban álló, hatékony és visszatartó erejű szankciót rendel el.

Az Európai Bíróság már több esetben is értelmezte az anti-diszkriminációs irányelvekben foglalt hatékony, arányos és visszatartó erejű jogorvoslat

követelményét. Az ún. Feryn ügyben (C-54/07.) született előzetes döntés szerint a Faji irányelv 15. cikke a tagállamokra rója azt a kötelezettséget, hogy belső jogukba bevezessék azon intézkedéseket, amelyek kellőképpen hatékonyak az irányelv céljának elérésére, és oly módon járjanak el, hogy a nemzeti bíróságok előtt az érintettek eredményesen tudjanak hivatkozni ezen intézkedésekre, hogy a bírói jogvédelem tényleges és hatékony legyen.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (továbbiakban Foglalkoztatási Keretirányelv) alapján elbírált, ún. Accept ügyben (C-81/12.) a Bíróság kimondta, hogy „a 2000/78 irányelv megfelelő és eredményes végrehajtásával nem tekinthető összeegyeztethetőnek egy pusztán szimbolikus szankció alkalmazása.”

Emellett a Bíróság kifejtette, hogy a kérdést előterjesztő nemzeti bíróság feladata ellenőrizni különösen azt, hogy „nem hiányzik-e a 2000/78 irányelv átültetésére létrehozott szankciórendszernek a valódi elrettentő ereje”, valamint felhívta a figyelmet arra is, hogy a szankció visszatartó hatását illetően figyelembe kell venni az „érintett alperes visszaeső magatartását” is. Az Accept döntés alapján a nemzeti bíróságok feladata „a nemzeti jogot, amennyire csak lehetséges, az említett irányelv szövegére és céljára tekintettel értelmezni az irányelv által kitűzött cél elérése érdekében.”

Felperes álláspontja szerint adott ügyben a jogsértések súlyánál, időtartamánál és az érintettek nagy számánál fogva arányos, hatékony és visszatartó erejű szankciót a jogsértéstől eltiltás, és az ezen alapuló további kereseti kérelmek (6,7,8,9) elrendelése biztosítana. Felperes álláspontja szerint az irányelv 15. cikkének megfelelő értelmezéséből az következik, hogy a felperest a jogsértéstől eltiltás vonatkozásában nem terhelheti bizonyítási teher: a jogsértés megállapítását megalapozó, a perben felmerült tények és körülmények igazolják azt, hogy alappal lehet tartani a jogsértések megismétlődésétől.

Ezen tényeket és körülményeket 110. sorszámú felperesi előkészítő iratban részletes kifejtésre kerültek. Eszerint alperesnek a közbiztonság-védelmi tevékenysége során elkövetett mulasztásai bekövetkeztétől – egy esetleges hasonló cigányellenes szélsőséges akciósorozat esetében alappal tartani lehet. Ezt igazolja egyrészt az a tény, hogy az alperes a per folyamán mindvégig tagadta a mulasztásokat, az alperesi rendőr tanúk szintűgy, másrészt az a tény, hogy az alperes nem rendelkezik hasonló helyzetekre belső iránymutatással, stratégiával. Továbbá, ezt támasztja alá álláspontunk szerint, hogy a „járőrözéseket” követően, azok hatására történt törvénymódosítások önmagukban nem garantálják a rendőrség megfelelő fellépését rasszista indíttatású zaklatás-sorozat esetére, hiszen, ahogy azt a perben már részletesen kifejtettük, az akkor hatályos jogszabályok megfelelő alkalmazásával is hatékony védelmet nyújthatott volna a rendőrség a gyöngyöspatai romák számára. A mulasztások tehát nem a megfelelő jogszabályi környezet hiányának voltak köszönhetőek, ahogy ezt az elsőfokú ítélet is megállapította.

A felperes azon érvét, hogy az alperes tagadta a per során alapjogvédelmi kötelezettségének elmulasztását (amely jogszabályok alkalmazásának elmulasztásával következett be), kifejezetten alátámasztják az elsőfokú ítélet indokolásának azon

részei, amelyek az akkori rendőri vezetők jogi ismereteinek hiányosságáról szólnak (elsőfokú ítélet 29. old. 3-4. bek, 39. old. 5. bek.).

Felperes a 110. sorszámú előkészítő iratban rámutatott, hogy szintén alappal tartani lehet attól, hogy alperes alárendeltségébe tartozó rendőri szervek állományába tartozó, Gyöngyöspatán szolgálatot teljesítő rendőrök szabálysértési eljárási gyakorlata zaklatást illetve közvetlen hátrányos megkülönböztetést megvalósítva a helyi romák egyenlő bánásmódhoz való jogát sértse. Ebben a körben az alperes perbeli védekezése: a hátrányos megkülönböztetés tagadása, el nem ismerése szintén önmagában megalapozza álláspontunk szerint az eltiltás elrendelését. Ezen túlmenően 110. sz. előkészítő iratunkhoz 2014. évi újságcikkeket is csatoltunk, amelyek az alperes Heves megye más településein folytatott hasonlóan diszkriminatív bírságolási gyakorlatáról szóltak. Utóbbi hírek alátámasztják, hogy az alperes a perbeli időszakot követően is eltúrta azt a bírságolási gyakorlatot, ami az elsőfokú bíróság ítélete szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősült, és ezért jogellenes.

Amennyiben a felperes az elsőfokú bíróság bizonyítási teherről szóló végzésének eleget téve bizonyítani akarta volna ezt, kérdés, hogy mit tehetett volna. Mivel felperes nem azt állította, hogy folyamatos jogsértésről van szó, hanem azt, hogy annak megismétlődésétől alappal lehet tartani, ezért nem lett volna adekvát egy olyan, az alperes szabálysértési helyszínbírságaira és feljelentéseire vonatkozó bizonyítási indítvány előterjesztése, mint amelyet felperes a per tárgyát képező időszakokra előterjesztett. Azon túl, hogy a nyilvánosan elérhető sajtóforrások beszámolóí szerint a peres időszakot követően is előfordul alperes területén a romákat hátrányosan megkülönböztető bírságolási gyakorlat, felperes álláspontja szerint egy jövőbeni esetleges jogsértés valószínűsítéséhez több bizonyítás részéről alappal nem volt elvárható.

Felperes álláspontja szerint a fenti érvek elegendő indokok arra a Faji irányelv 15. Cikke alapján, hogy a bíróság az eltiltást, mint a felperest megillető, általános jellegű objektív szankciót, elrendelje.

Az új Ptk-hoz írt Opten Kommentár szerint „a további jogsértéstől való eltiltás nem pusztán deklaratív jogvédelmi eszköz a személyiségvédelem körében. Adott esetben konkrét cselekvésre, meghatározott tevőleges magatartás tanúsítására szoríthatja ugyanis a jogsértőt” (I. kötet, 315. old.).

A Ptk. 84.§ (1) b) illetve vagylagosan d), valamint részben c) pontjain alapuló felülvizsgálati kérelmeinknek (5, 6, 7, 8.) megfelelő kötelezéssel lenne biztosítható, hogy az alperes ténylegesen a jövőben ne kövessen el a perbelihez hasonló mulasztásokat a rasszista csoportok által fenyegetett roma lakosság védelmében illetőleg ne alkalmazzon diszkriminációt megvalósító szabálysértési intézkedési gyakorlatot a romákkal szemben. Az államnak pozitív kötelessége a faji diszkrimináció, elkülönítés eseteinek megelőzése, ez következik az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatából is (ld. Horváth és Kiss v. Magyarország 119. §, 127. §, Vona v. Magyarország 66-69. §). Ennek a pozitív állami kötelességnek a megvalósulását is szolgálná a konkrét kötelezésre irányuló kereseti kérelmeink megítélése. A 7. kereseti kérelem tekintetében az Egyenlő Bánásmód Hatóság az Egri Törvényszékhez írt, 2015. áprilisában kelt tájékoztatásában vállalta, hogy a bíróság

kereseti kérelemnek megfelelő rendelkezése esetén vállalja az antidiszkriminációs képzés megtartását.

Amennyiben a T. Kúria az eltiltás jogkövetkezmény alkalmazását az elsőfokú bírósággal egyetértésben nem tartja alkalmazhatónak, úgy **felperes indítványozza**, hogy a külön íven megfogalmazott vonatkozó kérdés kapcsán **kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását** a Pp. 155/A. § alapján.

.....

Kifejtett indokok alapján felperes kéri, hogy a T. Kúria adjon helyt a felülvizsgálati kérelemnek!

Eljárásiogi indítványok

Felperes szerint az összes kereseti kérelem vonatkozásában a T. Kúria számára rendelkezésre áll a szabályszerű és teljeskörű bizonyítási eljárás keretében kialakított tényállás. Ugyanakkor a 2. és 3. sz., zaklatás jogcímre alapított kereseti kérelmek kapcsán – jogértelmezéstől függően – felmerülhet a hatályon kívül helyezés szükségessége is amiatt, hogy az elsőfokú ítélet vonatkozó indokolása is hiányos.

Felperes úgy látja, hogy az egyes kereseti kérelmek elkülöníthetőek egymástól, ezért amennyiben a T. Kúria egyes kereseti kérelmek kapcsán a másodfokú határozat hatályon kívül helyezését látja indokoltnak, úgy felperes szerint a többi kereseti kérelem vonatkozásában **helye van részítelel meghozatalának** a Pp. 213. § (2) bekezdése szerint, amit a pergazdaságossági szempontok is indokolnának.

Amennyiben a 3. kereseti kérelem közvetlen hátrányos megkülönböztetésre irányuló része kapcsán az elsőfokú ítélet álláspontjával a felperes valószínűsítési kötelezettségének teljesítése körében nem ért egyet a T. Kúria, a felperes **vagylagosan kéri**, hogy a további megállapítási kérelmek és azokhoz kapcsolódó objektív szankciókat tartalmazó kereseti kérelmeink (5., 6., 8., 9.) vonatkozásában **hozzon részíteleletet** [Pp. 213. § (2) bekezdés], a közvetlen hátrányos megkülönböztetés tekintetében releváns, az egyenlő bánásmódhoz való jog érvényesítése kapcsán felmerülő speciális bizonyítási terhet érintő, külön íven megfogalmazott kérdés tekintetében pedig **kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását** a Pp. 155/A. § alapján.

Amennyiben a T. Kúria az eltiltás jogkövetkezmény alkalmazását az elsőfokú bírósággal egyetértésben nem tartja alkalmazhatónak, a felperes szintén **vagylagosan indítványozza**, hogy a külön íven megfogalmazott vonatkozó kérdés kapcsán a T. Kúria **kezdeményezze az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását** a Pp. 155/A. § alapján.

Amennyiben a T. Kúria mindkét kérdés tekintetében kezdeményezi az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását, úgy az ezekben nem érintett, megállapítási kereseti kérelmek tekintetében kéri felperes **részítelel** meghozatalát a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján.

A Pp. 274. § (1) bekezdés alapján **indítványozza felperes**, hogy T. Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálására **tartson tárgyalást**.

Az eljárás személyi illetékmentes Itv. 5.§ (1) bekezdés d) pontja alapján.

A meghatalmazott jogi képviselőnek az eljárás korábbi szakaszában becsatolt meghatalmazása kiterjed a felülvizsgálati eljárásra, mint rendkívüli jogorvoslatra. A meghatalmazás egy másolati példánya jelen kérelemhez csatolásra kerül.

Kérem a T. Kúriát, hogy az alperest a 32/2003.(VIII.22.) IM. rendelet 3.§ (3) bekezdés alapján az ügyvédi munkadíjat magában foglaló perköltségünk megfizetésére kötelezni szíveskedjen.

Budapest, 2016. június 10.

Tisztelettel:

dr. Hüttl Tivadar
ügyvéd
1136 Budapest, Tátza u. 15/b I/1.
Tel.: 06-30-341-6927
Fax: (061) 279 0755
e-mail: huttli@taaz.hu

Társaság a Szabadságjogokért felperes
Képv.:

Mellékletek:

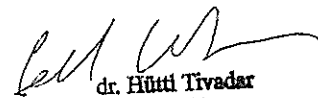
1. meghatalmazás
2. Európai Bíróság előzetes döntéshozatalának kezdeményezés iránti indítvány

Egri Törvényszék útján
elsőfokú ügyszám: 12.P.20.065/2013.
másodfokú ügyszám: Pf.I.20.006/2016.

Tisztelt Kúria!

Társaság a Szabadságjogokért (1136
Budapest, Tátra utca 15/b., képviselő: dr.
Kapronczay Stefánia ügyvezető
igazgató) felperes

képv.:

dr. Hütti Tivadar
ügyvéd
1136 Budapest, Tátra u. 15/b I/1.
Tel.: 06-30-341-6927
Fax: (061) 279 0755
e-mail: hutit@msz.hu

felülvizsgálati kérelme

Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.006/2016/5.
számú ítéletével szemben

Heves Megyei Rendőr-főkapitányság
(3300 Eger, Eszterházy tér 2., törvényes
képviseelő: Czinege László rendőr
dandártábornok megyei főkapitány)
alperes ellen személyiségi jogsértés
megállapításáért folyamatban lévő,
közérdekű igényérvényesítés alapján
indult polgári peres eljárásban